

**Strategia działania
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Warszawie
na lata 2013-2016 z perspektywą
do 2020 roku**

Spis treści

1. Założenia do opracowania Strategii WFOŚiGW w Warszawie na lata 2013 – 2016	3
1.1. Podstawa prawna	3
1.2. Założenia wynikające ze Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku.	3
1.3. Podsumowanie dotychczasowej realizacji Strategii Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na lata 2009 – 2012.	4
2. Cel strategiczny	5
3. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie mazowieckim	6
3.1. Stan środowiska województwa mazowieckiego	6
3.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa mazowieckiego	9
3.3. Nadzwyczajne zagrożenia występujące w województwie mazowieckim i uwarunkowania geograficzne	11
3.4. Stan wdrożenia prawa wspólnotowego na terenie województwa mazowieckiego	12
3.5. Analiza SWOT stanu środowiska i systemu finansowo – instytucjonalnego w województwie mazowieckim	16
3.6. Dokumenty regionalne i krajowe	18
4. Kierunki wsparcia	19
4.1. Wsparcie w latach 2009 – 2012	19
4.2. Ocena potrzeb finansowania działań ochrony środowiska	22
5. Wskaźniki i efekty ekologiczne	25
6. Struktura organizacyjna	27
6.1. Analiza SWOT funkcjonowania WFOŚiGW w Warszawie	27
6.2. Działania	28
6.3. Polityka komunikacyjna Funduszu	30
7. Finansowanie w latach 2013 -2016 z perspektywą do 2020 r.	32
7.1. Instrumenty finansowe stosowane przez Fundusz	32
7.2. Finansowanie według priorytetów i form wsparcia w latach 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 r.	33
8. Współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i innymi wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.	37
9. Aktualizacja i ocena funkcjonowania Strategii	40
10. Załączniki	41

1. Założenia do opracowania Strategii WFOŚiGW w Warszawie na lata 2013 – 2016

1.1. Podstawa prawna

Podstawę prawną do opracowania Strategii działania WFOŚiGW w Warszawie, zwanej dalej Strategią, stanowi art. 400h ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), zobowiązujący Radę Nadzorczą Funduszu do uchwalania raz na cztery lata strategii działania, wynikającej ze wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy oraz z uwarunkowań regionalnych - do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty strategią. Strategia wyznacza podstawowe kierunki działania WFOŚiGW w Warszawie w najbliższych latach. Uszczegółowienie zapisów Strategii każdego roku stanowić będzie lista przedsięwzięć priorytetowych oraz plan działalności Funduszu.

1.2. Założenia wynikające ze Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku.

Wspólna strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zwana dalej Wspólną Strategią stanowi jednolitą podstawę do stworzenia indywidualnych strategii wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jest dokumentem, pozwalającym na zoptymalizowanie funkcjonowania systemu Funduszy poprzez uregulowanie obszaru współpracy Funduszy, który wykracza poza ich odrębne strategie.

Celem generalnym Wspólnej Strategii jest:

Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.

Wspólna Strategia zakłada, że realizacja celu generalnego zostanie osiągnięta poprzez skoncentrowanie działalności merytorycznej w czterech obszarach priorytetowych:

- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona atmosfery,
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

Zakłada się, że przy realizacji każdego priorytetu środowiskowego zostaną uwzględnione następujące cele horyzontalne:

- realizacja zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego,

- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej, niepodlegających zwrotowi, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie „zielonego” (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce, m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych.

Osiągnięcie celu generalnego oraz priorytetów środowiskowych następować będzie w wyniku realizacji działań zgrupowanych w ramach czterech perspektyw:

- Finanse,
- Beneficjenci,
- Procesy wewnętrzne,
- Innowacje, wyzwania, rozwój.

W ramach każdej z perspektyw wskazano oczekiwane kierunki zmian, wyznaczono mierzalne i poddające się weryfikacji działania i zadania, przypisano zakres odpowiedzialności, ustanowiono narzędzia, dzięki którym osiągnięcie tych zadań będzie możliwe oraz wskazano sposób monitorowania Strategii po to, aby umożliwić ocenę efektywności i skuteczności działania systemu Funduszy.

1.3. Podsumowanie dotychczasowej realizacji Strategii Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na lata 2009 – 2012.

Zgodnie ze Strategią WFOŚiGW w Warszawie na lata 2009 – 2012 istotne znaczenie w działalności Funduszu w poprzedniej perspektywie strategicznej miały:

- **wsparcie przedsięwzięć realizowanych przy udziale środków pochodzących z Unii Europejskiej** – udział ww. środków w montażu finansowym projektu stanowił nadrzędne kryterium wyboru inwestycji do dofinansowania ze środków własnych Funduszu,
- **wspieranie przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie wymagań wynikających z unijnych przepisów ochrony środowiska** – największa część środków została przeznaczona na zadania z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, który służy implementacji dyrektywy 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

Dodatkowo w ramach celów operacyjnych wyznaczonych przez Strategię z poprzedniego okresu strategicznego:

- podwyższono udział finansowy beneficjentów, poprzez zwiększenie dopłat do oprocentowania kredytów komercyjnych,

- ukierunkowano działania na rozwiązywanie największych problemów z zakresu ochrony środowiska na Mazowszu - poprzez wprowadzanie programów dofinansowania w wybranych obszarach ochrony środowiska,
- zintensyfikowano promocję działalności Funduszu oraz możliwości wykorzystania środków unijnych poprzez organizację szkoleń, warsztatów oraz kampanii informacyjno – promocyjnych poszczególnych programów dofinansowania.

2. Cel strategiczny

Podstawę do sformułowania misji oraz celu strategicznego WFOŚiGW w Warszawie stanowiły zapisy

Wspólnej strategii, w której zdefiniowano cel generalny dla całego systemu Funduszy. Mając na uwadze regionalny charakter funkcjonowania wojewódzkich funduszy, działalność WFOŚiGW w Warszawie w perspektywie do 2020 r. będzie skoncentrowana na realizacji misji, którą jest:

Skuteczne i efektywne wspieranie działań na rzecz środowiska w województwie mazowieckim

Tak sformułowana misja stanowi syntetyczny zapis celu strategicznego, którym jest:

Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku w województwie mazowieckim.

Cel generalny służy jako „wzorzec” przy planowaniu na poziomie średnioterminowym, tworzeniu programów priorytetowych. Każdy taki program przed ogłoszeniem każdorazowo powinien być poddany ocenie *ex-ante*: czy aktywności wspierane w jego ramach poprawiają stan środowiska lub wspierają zrównoważone gospodarowanie jakimś jego zasobem? Czy planowane formy wsparcia zapewniają stabilność, skuteczność i możliwie wysoką efektywność?

Realizacja celu strategicznego będzie odbywała się poprzez:

- działania w ramach priorytetów środowiskowych, które zostały wyznaczone w oparciu o analizę środowiska naturalnego województwa mazowieckiego z uwzględnieniem kierunków wskazanych w dokumentach programowych o znaczeniu regionalnym,
- działania zdefiniowane we Wspólnej oraz niniejszej Strategii w ramach czterech perspektyw (1) finanse, (2) beneficjenci, (3) procesy wewnętrzne, (4) innowacje, wyzwania, rozwój.

3. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie mazowieckim

3.1. Stan środowiska województwa mazowieckiego¹

Województwo mazowieckie jest największym i zarazem najludniejszym województwem w Polsce. Zajmuje powierzchnię 35,6 tys. km², co stanowi 11,4 % powierzchni kraju. Krajobraz województwa charakteryzuje się dużą zmiennością, od płaskich i lekko falistych równin po wzgórza morenowe i formy wydmowe.

Posiada cenne **zasoby przyrodnicze** w układzie krajowym i europejskim, ponad 40 % powierzchni województwa należy do struktury Zielonych Płuc Polski, będącej częścią koncepcji Zielonych Płuc Europy. Około 30 % powierzchni województwa objęte zostało systemem obszarów chronionych. O dużej randze walorów przyrodniczych województwa mazowieckiego świadczą też liczne obszary zaliczane do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Na terenie województwa wyznaczonych jest łącznie 76 takich obszarów, stanowiących około 13 % powierzchni regionu.

Ponad 20 % powierzchni województwa pokryta jest lasami. Duże kompleksy leśne tworzą: Puszcza Kurpiowska, Puszcza Kampinowska, Puszcza Kozienicka i Puszcza Mariańska. Pomimo systematycznego zalesiania wskaźnik lesistości plasuje województwo na przedostatnim miejscu w kraju.

Cenne walory przyrodnicze związane są również z naturalnymi dolinami rzek. Województwo położone jest w dorzeczu Wisły Środkowej, która w granicach województwa przepływa na długości około 320 km. Inne duże rzeki, których długość w województwie przekracza 100 km, to: Bug, Narew, Orzyc, Liwiec, Wkra, Skrwa Prawa.

Pomimo systematycznie prowadzonych działań mających na celu uporządkowanie **gospodarki wodno ściekowej** stan wód powierzchniowych na terenie województwa mazowieckiego nadal nie jest zadowalający i pozostaje jednym z bardziej problematycznych obszarów środowiskowych.

Kluczowym priorytetem dla czystości wód jest zwiększenie zasięgu i poprawa jakości działania oczyszczalni ścieków. Choć zasięg sieci kanalizacji sanitarnej w województwie w latach 2004 – 2011 zwiększył się o 54 % (według danych GUS długość sieci kanalizacyjnej w 2010 r. wynosiła 10,5 tys. km, a sieci wodociągowej ogółem 40 tys. km), a liczba oczyszczalni ścieków w okresie 2000 – 2011 wzrosła o 65 %, to nadal tylko połowa ludności województwa jest obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków. Dodatkowo z ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia na Mazowszu, tylko 81 % zostaje oczyszczonych, podczas gdy w skali kraju wskaźnik ten wynosi 90 %.

Dodatkowym problemem utrudniającym prowadzenie efektywnej gospodarki wodno – ściekowej na terenie województwa jest stan funkcjonujących oczyszczalni ścieków. Zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych ponad połowa oczyszczalni z terenu województwa mazowieckiego wymaga modernizacji lub rozbudowy². Wiele z nich wykazuje trudności

¹ Opracowano na podstawie:

1. Raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie: Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2010 r.;
2. Informacje i Opracowania statystyczne Główny Urząd Statystyczny : Energia ze źródeł odnawialnych w 2010 r., Warszawa 2011 r.;
3. Informacje i opracowania statystyczne Główny Urząd Statystyczny: Ochrona środowiska 2011; Warszawa 2011;
4. <http://warszawa.rdos.gov.pl>

² dane dot. aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Dyrektywy 91/271/EWG ujętych w zał. 1 do KPOŚK

z osiągnięciem parametrów określonych przepisami prawa lub ich przepustowość nie została dopasowana do rozwiązań systemowych stosowanych w poszczególnych aglomeracjach.

Istotną kwestią jest również niewystarczająca sanitacja obszarów wiejskich oraz występujące na tym terenie dysproporcje pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Pomimo, że te różnice maleją każdego roku nadal są znaczące: w 2010 r. długość kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich województwa wynosiła ok. 4 tys. km, podczas gdy sieci wodociągowej ok. 33 tys. km. W kontekście tych danych jeszcze większego znaczenia nabiera zrównoważony rozwój infrastruktury wodno – ściekowej, który zapewniłby zsynchronizowanie procesu wodociągowania z równoczesną budową sieci kanalizacyjnej, dając tym samym szansę na ograniczenie ilości ścieków, które w stanie surowym przedostają się do środowiska.

Opisane niedobory gospodarki wodno – ściekowej powodują, że na terenie Mazowsza nie występują wody o bardzo dobrej jakości. Biorąc pod uwagę stan jednolitych części wód (klasyfikacja stanu ekologicznego, elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz stanu chemicznego) w latach 2008 -2009 jedynie 2 % wód klasyfikowała się na poziomie dobrego stanu ogólnego. Natomiast w pozostałej części, tj. 98 %, stan wody określono jako zły. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku jezior, które na terenie Mazowsza zajmują powierzchnię ponad 50 ha. Z badań wynika, że w województwie mazowieckim nie ma jezior o najwyższej jakości wody. Większość jezior posiada wody umiarkowanie zanieczyszczone.

Istotnym czynnikiem wpływającym na zanieczyszczenie wód, obok odprowadzania nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych, są spływy powierzchniowe oraz infiltracja z terenów rolniczych (niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów sztucznych, stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwe wykonywanie zabiegów agrotechnicznych).

Dlatego też dla poprawy jakości wód konieczne jest dalsze realizowanie inwestycji wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz wdrażanie planów nawożenia dla gospodarstw rolnych położonych na obszarach wyznaczonych jako narażone na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego.

Poważnym problemem środowiskowym na terenie województwa nadal pozostaje **jakość powietrza**. Analizując raporty o stanie środowiska z ostatnich kilku lat zauważyć można znaczący wzrost emisji pyłów i gazów do atmosfery. W roku 2010 wzrosła emisja SO₂ o 21 %, NO_x o 11 %, CO o 49 %, a pyłów PM 10 o 16 % w stosunku do roku poprzedzającego. Głównym emitentem SO₂ i NO_x jest dział energetyki, CO₂ komunikacja, natomiast największym udziałowcem (na poziomie 80 %) w emisji pyłów (PM 10 i PM 2,5) oraz metali ciężkich (tj. Ni, Cd, As, Pb i benzo-a-pirenu) są indywidualne posesje.

Opisany stan środowiska uwarunkowany jest wzrastającą gęstością zaludnienia w województwie mazowieckim, wynikającą nie tylko z uwarunkowań naturalnych, ale również z migracji ludności z sąsiednich województw, będącej reakcją na gospodarcze i przemysłowe zapotrzebowanie regionu. Koncentracja ludności skutkuje wzmożonym zapotrzebowaniem na ciepło, co uwidocznione jest w ilości funkcjonujących ciepłowni i elektrociepłowni miejskich. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż na przestrzeni ostatnich 12 lat emisja substancji gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych sukcesywnie maleje.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż głównym kierunkiem w redukcji substancji gazowych w postaci SO₂ i NO_x powinno być w pierwszej kolejności zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w budynkach zasilanych z ciepłowni miejskich (np. poprzez termomodernizację) oraz w drugiej kolejności redukcja emisji u źródła (zastosowanie nowoczesnych technik ograniczających

emisję w miejscu jej produkcji). Jest to istotne ze względu na destruktywny charakter ww. substancji i powodowanie takich zjawisk jak: kwaśne deszcze, dziura ozonowa, smog.

W kwestiach ograniczenia emisji CO₂ należy się skupić na ich głównych źródłach, tj. komunikacji oraz lokalnych kotłowniach. Doskonałym narzędziem stają się tutaj inwestycje mające na celu podłączenie do miejskich sieci ciepłych, eliminację kotłowni węglowych poprzez zastępowanie ich bardziej ekologicznym paliwem oraz modernizacja niedostosowanego do obowiązujących norm taboru komunikacyjnego.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na korzyści, jakie niesie ze sobą zastosowanie **odnawialnych źródeł energii**. Pozwalają one nie tylko zredukować emisję zanieczyszczeń do powietrza, ale także uregulować stosunki wodne i zmniejszyć ilość odpadów. Odnawialne źródła energii to przede wszystkim wiatr, woda, słońce oraz energia pochodząca z biomasy i z wnętrza ziemi. To także nadwyżki produkcji rolnej (zboż, ziemniaków, roślin oleistych czy słomy) oraz odpady komunalne i przemysłowe, które mogą być efektywnie wykorzystane jako źródła energii. Na Mazowszu podobnie jak w pozostałej części kraju wykorzystanie odnawialnych źródeł energii pomimo rosnącego trendu nadal jest na niskim poziomie w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej. W 2009 r. udział energii ze źródeł odnawialnych w energii pierwotnej ogółem wynosił w Polsce 9 %, w tym samym czasie w pozostałych krajach UE wykorzystanie OZE było dwukrotnie większe i wynosiło 18 %. Stąd też szczególne znaczenie wśród działań Funduszu związanych z ochroną powietrza mieć będą zadania związane z wykorzystaniem energii odnawialnej.

Postępująca urbanizacja i związany z nią rozwój komunikacji to przyczyna nie tylko pogarszającej się jakości powietrza, ale również stałego wzrostu zasięgu i poziomu **hałasu**, który w coraz większym stopniu oddziałuje na środowisko i zdrowie mieszkańców. Dokonywane co roku pomiary hałasu komunikacyjnego w wybranych punktach na terenie województwa wykazują przekroczenia od kilku do kilkunastu dB w prawie wszystkich lokalizacjach. Największe zagrożenie hałasem występuje w centralnych rejonach dużych miast oraz przy drogach, na których odbywa się ruch tranzytowy.

Gospodarka odpadami jest jednym z najtrudniejszych i najbardziej złożonych problemów w zakresie ochrony środowiska. Głównym tego powodem jest niedostosowanie systemowych rozwiązań w zakresie zbierania i utylizacji odpadów do wysokiego tempa ich powstawania.

W związku z dużą liczbą mieszkańców na terenie województwa co roku wytwarzana jest największy w skali kraju strumień odpadów komunalnych, którego wielkość od kilku lat utrzymuje się na porównywalnym poziomie wynoszącym ponad 1 500 tys. ton. Jednocześnie w 2010 r. w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła ilość odpadów zebranych w sposób selektywny, co stanowiłoby pozytywne zjawisko, gdyby nie fakt, że nadal ich udział w ogólnej ilości zebranych odpadów jest niewielki i według danych GUS w 2010 r. wynosił zaledwie 9 % .

Tendencję wzrostową obserwuje się również w ilości odpadów poddawanych unieszkodliwianiu. W 2010 r. wynosiła ona 274 tys. ton co stanowiło 19 % ogółem zebranych odpadów - poziom ten jest najwyższy w całym kraju. W pozostałych regionach unieszkodliwianiu poddaje się średnio 8 % zebranych odpadów. Relatywnie wysoki wskaźnik związany jest z występowaniem na terenie województwa jedynej w kraju spalarni odpadów komunalnych, dzięki której znaczna część odpadów poddawanych unieszkodliwianiu (ok. 40 %) jest spalanych, a pozostałe odpady podobnie jak w innych regionach, unieszkodliwiane są metodą biologiczną.

Należy jednak podkreślić, że w celu poprawienia efektywności działań na rzecz ochrony środowiska duży nacisk powinien być położony nie tylko na zwiększenie stopnia unieszkodliwiania odpadów, ale przede wszystkim na zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych poprzez wprowadzenie odzysku i recyklingu frakcji odebranych tych odpadów: papieru, metalu, tworzywa

sztucznego i szkła. Konieczne jest zatem objęcie selektywną zbiórką całego obszaru województwa oraz rozwój i wdrażanie nowych technologii odzysku.

Ponadto niezbędne jest dostosowanie gospodarki odpadami w gminach do nowych wymagań określonych w Wojewódzkim Programie Gospodarki Odpadami, który zakłada zredukowanie ilości małych, nieefektywnych składowisk lokalnych i pozostawienie składowisk o znaczeniu regionalnym.

Kolejnym problemem z zakresu gospodarki odpadami do rozwiązania w najbliższych latach jest zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych. Na obszarze województwa znajduje się duża ilość wyrobów zawierających azbest. Najwięcej zinwentaryzowano ich w m. st. Warszawie oraz w powiatach: radomskim, siedleckim, płockim i ostrołęckim. Jako jedyną metodę unieszkodliwiania odpadów azbestowych uznano ich składowanie. Aktualnie na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje jedno składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest. Instalacja ta zlokalizowana jest w miejscowości Rachocin, w gminie Sierpc (powiat sierpecki).

Na ukończeniu jest proces unieszkodliwiania przeterminowanych środków ochrony roślin nagromadzonych w mogiłnikach. Z 11 zinwentaryzowanych obiektów, dotychczas zlikwidowano 10 mogiłników, a do likwidacji pozostał jeszcze tylko mogiłnik Zajezerze w powiecie kozienickim.

Istotne znaczenie w rozwiązaniu wszelkich problemów środowiskowych ma **świadomość ekologiczna mieszkańców** województwa i ich zaangażowanie w podstawowe działania, takie jak: świadoma konsumpcja, ochrona zasobów poprzez ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów w gospodarstwach domowych oraz ich segregacja, oszczędzanie energii i wody oraz aktywna ochrona przyrody.

3.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa mazowieckiego³

Województwo mazowieckie zajmuje obszar 35,6 tys. km², co czyni je największym i jednocześnie najbardziej zróżnicowanym wewnątrz województwem w kraju.

Posiada największy wśród regionów potencjał ludnościowy. Zamieszkuje je łącznie prawie 5,2 mln osób, w tym ok. 65 % w miastach. Średnia gęstość zaludnienia w województwie wynosi 145 osób na km², przy średniej krajowej wynoszącej 122 osoby na km².

Liczba mieszkańców Mazowsza systematycznie zwiększa się, przy czym rozwój demograficzny województwa jest zróżnicowany przestrzennie. W 2011 r. w 13 powiatach z 42 nastąpił wzrost zaludnienia w wyniku zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak i dodatniego salda migracji. Największy przyrost ludności występował w powiatach koncentrujących się wokół Warszawy, a największy ubytek w powiatach usytuowanych na krańcach województwa.

Województwo mazowieckie charakteryzuje się najwyższym w Polsce potencjałem gospodarczym mierzonym wartością produktu krajowego brutto. W 2009 r. wynosił on 294,0 mld zł, co stanowiło 22 % PKB Polski. Należy jednak podkreślić, że 61 % jego wartości wytwarza sama Warszawa. Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca wynosił 56,4 tys. zł (157,7 % średniej krajowej), co lokowało na 1. miejscu względem innych województw.⁴ To również jedyny region, którego PKB na 1 mieszkańca wynosiło ponad 97 % średniego PKB w Unii Europejskiej⁵. Stosunkowo dobrą sytuację

³ Opracowano na podstawie Rocznika statystycznego województw 2011; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2011

⁴ Rocznik statystyczny województw 2011; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2011

⁵ Regional GDP Regional GDP per capita in 2009 (ang.) Eurostat European Commission

ekonomiczną mieszkańców województwa potwierdzają również dane dotyczące ich zasobności: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2010 r. wynosiło 4 031,95 zł, co stanowiło 125 % średniej krajowej płacy. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwach domowych województw wynosił w 2010 r. 1 601,97 zł, co uplasowało województwo na pierwszym miejscu w kraju, dla którego średnia wynosiła 1 192,82 zł.⁶

Dynamicznemu rozwojowi województwa towarzyszą pogłębiające się dysproporcje, obrazuje to chociażby przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia. W 2009 r. stopa bezrobocia dla całego województwa ukształtowała się na poziomie 9,9 % należąc do jednej z najniższych w kraju. Rozpiętość pomiędzy najniższą wartością omawianego wskaźnika w m.st. Warszawie (3,8 %) a najwyższą w powiecie szydłowieckim (37,2 %) wyniosła 33,4 pkt procentowych, potwierdzając tym samym występowanie w województwie dwudzielności warunków i poziomu życia oraz dynamiki procesów transformacji.

Znaczącą rolę w rozwoju regionu odgrywa przemysł, który odznacza się dużym zróżnicowaniem branżowym, co czyni go mniej zależnym od wahań koniunkturalnych na rynku krajowym i zagranicznym. Dominującą rolę odgrywa przemysł rolno-spożywczy, szczególnie postępuje rozwój przemysłu mleczarskiego i mięsnego (ze względu na wyspecjalizowane rejony produkcji rolnej oraz bazę surowcową dla przemysłu rolno - spożywczego) oraz petrochemicznego (największa w kraju rafineria w Płocku). Poza tym ważne są – przemysł energetyczny, chemiczny i elektromaszynowy. Cechą charakterystyczną mazowieckiego przemysłu jest szybki rozwój nowoczesnych innowacyjnych branż, jak usługi finansowo-ubezpieczeniowe, telekomunikacyjne, informatyczne, przemysł farmaceutyczny czy elektroniczny.

Województwo mazowieckie charakteryzuje się największym eksportem i importem w kraju. Blisko połowa wartości w obydwu dziedzinach jest udziałem właśnie mazowieckich przedsiębiorstw.

Region jest atrakcyjny dla potencjalnych inwestorów przede wszystkim ze względu na wielkość rynku, aktywnie prowadzoną działalność informacyjno – promocyjną oraz dostępność komunikacyjną związaną z siecią dróg i kolei oraz obecnością dwóch międzynarodowych portów lotniczych.

Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności województwa mazowieckiego, jakim jest rating określany przez Fitch Ratings⁷, sytuuje województwo wśród najatrakcyjniejszych regionów. Długoterminowy rating w walucie krajowej dla Mazowsza został ustalony na poziomie „A-” (rating w walucie zagranicznej wyznaczono na poziomie „BBB+”), jeszcze korzystniej wygląda sytuacja samej Warszawy, dla której krajowy długoterminowy rating od kilku lat utrzymuje się na wysokim poziomie „AAA”.⁸ Prognozy wskazują, że w tej dziedzinie region długo pozostanie jeszcze niekwestionowanym liderem.

Lokowaniu inwestycji na Mazowszu sprzyja także wyszkolona kadra pracownicza. 14 % mieszkańców regionu stanowią osoby z wyższym wykształceniem, zaś 30 % - ze średnim. Jest to zasługą działających w województwie wyższych uczelni (19 publicznych oraz 91 niepublicznych).

Poza aglomeracją warszawską region ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują ok. 65 % powierzchni województwa (13 % terenów rolnych Polski). Mazowsze jest zagłębieniem ogrodnictwa i sadownictwa oraz wiodącym producentem warzyw i drugim co do wielkości producentem zbóż w Polsce. Mając na względzie ochronę środowiska naturalnego na Mazowszu, kładzie się duży nacisk na zrównoważony rozwój regionu. Wynikiem tych starań jest szybki wzrost produkcji ekologicznej.

⁶ Rocznik statystyczny województw; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2011

⁷ globalną agencją ratingową zajmującą się dostarczaniem uczestnikom rynków kredytowych niezależnych i odnoszących się do przyszłości analiz kredytowych, badań i danych

⁸ Fitch Ratings kwiecień 2011 <http://www.fitchpolska.com.pl/komunikat.htm?rep=8353>

Na obszarze województwa znajduje się 2013 gospodarstw ekologicznych, a pod względem wielkości powierzchni użytkowanej ekologicznie Mazowsze zajmuje trzecie miejsce w kraju⁹.

Z przedstawionej analizy wynika, że województwo mazowieckie należy do najlepiej rozwiniętych ekonomicznie województw Polski, w wielu działalnościach gospodarczych osiągnęło pozycję lidera. Posiada również ogromny potencjał rozwojowy w szczególności pod względem takich obszarów tematycznych, jak: gospodarka, kapitał ludzki, warunki bytowe ludności oraz innowacyjność.

Powyższe należy uwzględnić przy określaniu kierunków finansowania i tworzeniu programów priorytetowych, które w aspekcie stosunkowo dobrej sytuacji gospodarczej regionu w większym stopniu powinny uwzględniać wspieranie innowacyjnych rozwiązań proekologicznych stosowanych zarówno przez małe i średnie przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, czy jednostki sektora finansów publicznych.

Należy jednak pamiętać, że sytuacja społeczno – gospodarcza województwa jest wyjątkowo zróżnicowana przestrzennie, dlatego też od lat zasady finansowania ochrony środowiska w województwie, uwzględniają przy określaniu wysokości wsparcia finansowego, wartość dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie lub w powiecie. Dzięki czemu mniej zamożne podregiony mogą liczyć na bardziej preferencyjne warunki udzielonego dofinansowania. W ten sposób prowadzona przez Fundusz polityka przyczynia się do wyrównania różnic społeczno – gospodarczych województwa.

3.3. Nadzwyczajne zagrożenia występujące w województwie mazowieckim i uwarunkowania geograficzne¹⁰

Nadzwyczajne zagrożenie występujące na terenie województwa wynikają ze specyfiki Warszawy jako aglomeracji oraz dużych ośrodków przemysłowych znajdujących się na terenie województwa takich jak Radom, Płock, Ostrołęka, a także Siedlce i Ciechanów oraz z położenia Mazowsza w dolinach dużych rzek.

Zagrożenia skutkami poważnych awarii

Z rozwojem przemysłu związane jest rosnące ryzyko wystąpienia poważnych awarii. Są to zdarzenia z udziałem niebezpiecznych substancji (w szczególności emisje, pożary, eksplozje) powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, skutkujące wystąpieniem zagrożenia życia lub zdrowia ludzi i środowiska.

Z analizy danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska za lata 2006 – 2010 wynika, że w województwo mazowieckie od lat należy do regionów, w których występuje największa liczba poważnych awarii.

Na ten stan rzeczy może wpływać fakt, że na terenie województwa zlokalizowanych jest najwięcej zakładów, które mogą być źródłem poważnej awarii. Według stanu na dzień 30 czerwca 2011 r. funkcjonuje 15 zakładów o dużym ryzyku (ZDR) oraz 31 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR). Na liście ZDR i ZZR znajdują się zakłady należące do branży

⁹ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce/>

¹⁰ Opracowano na podstawie:

Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska

Raportów o występowaniu poważnych awarii w 2010 r., 2009 r., 2008 r., Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

chemicznej i farmaceutycznej oraz jednostki, na terenie których magazynowane są znaczne ilości substancji i preparatów chemicznych tj. amoniak, produkty destylacji ropy naftowej, gaz LPG.

Ponadto przez teren województwa przechodzi I i II nitka rurociągu „Przyjaźń”, Rurociąg Pomorski oraz rurociągi produktów naftowych finalnych, które narażone są na awarie magistrali oraz uszkodzenia spowodowane prowadzeniem niekontrolowanych prac ziemnych.

Dodatkowo ryzyko wystąpienia awarii potęgowane jest przez występowanie tras przewozu paliw płynnych z Płocka do odbiorców na terenie całego kraju, występują również trasy, na których może odbywać się tranzyt materiałów niebezpiecznych. Ma to szczególne znaczenie w kontekście danych GIOŚ, mówiących, że ok. 27 % wszystkich poważnych awarii następują w trakcie transportu.

Zagrożenia skutkami klęsk żywiołowych (powodziami, silnymi wiatrami i burzami)

Największe zagrożenia wystąpienia klęsk żywiołowych na terenie województwa mazowieckiego związane są z położeniem regionu w dolinie Wisły, Narwi, Bugu, Pilicy i Bzury. Występujące wezbrania powodziowe powodowane są głównie przyborem wód na skutek roztopów i opadów oraz powstawania zatorów na rzekach.

Zagrożenia powodziowe stwarzają również potencjalne awarie urządzeń hydrotechnicznych na dużych sztucznych zbiornikach wodnych, których wody, w przypadku przerwania zabezpieczeń mogą zalać znaczne obszary. Łączna powierzchnia terenów zagrożonych powodzią głównych rzek wynosi ok. 2,3 tys. km² tj. 6,5 % powierzchni województwa.

Dodatkowe zagrożenie na terenie województwa związane jest występowaniem województwa kompleksów leśnych, których zdecydowana większość została zakwalifikowana do I kategorii zagrożenia pożarowego. Największe kompleksy leśne na terenie Mazowsza stanowią: Puszcza Kurpiowska, Puszcza Kampinoska, Puszcza Kozienicka oraz Puszcza Mariańska.

Na terenie Polski coraz częściej występują ekstremalne zjawiska pogodowe: burze, powodzie, susze i fale upałów. Coraz częściej występują gwałtowne wichury, nawałnice i oberwania chmury, powodujące lokalne podtopienia i niszczące infrastrukturę techniczną. Mazowsze znajduje się na skraju obszarów, na których ilość gwałtownych wiatrów i burz jest największa.

3.4. Stan wdrożenia prawa wspólnotowego na terenie województwa mazowieckiego¹¹

W obszarach środowisko i gospodarka wodna zidentyfikowano 57 aktów prawa unijnego, będących aktami prawa wtórnego (rozporządzenia i dyrektywy), które znajdują się w kompetencjach resortu środowiska.

W przypadku 15 dokumentów Komisja Europejska wystosowała zarzuty formalne dotyczące naruszenia prawa wspólnotowego w zakresie niepełnej lub nieprawidłowej transpozycji dyrektywy do krajowego porządku prawnego oraz braku notyfikacji krajowych środków wykonawczych.

¹¹ Opracowano na podstawie:

1. Analizy stanu wdrożenia przepisów prawa wspólnotowego w obszarach środowisko i gospodarka wodna do krajowego porządku prawnego wg stanu na dzień 14 maja 2012 r.;

W przypadku trzech dyrektyw Komisja Europejska skierowała skargę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w związku z brakiem notyfikacji krajowych środków wykonawczych, co skutkuje nałożeniem kar pieniężnych na Polskę w wysokości kilkudziesięciu tysięcy Euro dziennie. Uwzględniając aktualny stan transpozycji poszczególnych dyrektyw do prawodawstwa krajowego, stopień realizacji celów określonych w tych dokumentach oraz horyzont czasowy dla wykonania zapisów dyrektywy za najbardziej problematyczne do wdrożenia można uznać siedem dyrektyw zgrupowanych w trzech niżej wymienionych obszarach. Ich implementacja zarówno w kraju jak i w województwie mazowieckim stanowić będzie największe wyzwanie w kolejnych latach.

Gospodarka wodno-ściekowa

Dyrektywa 2000/60/WE ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej

Dyrektywa nakłada obowiązek osiągnięcia dobrego stanu wód do 2015 roku, a w uzasadnionych przypadkach do 2021r. lub 2027r. Realizacja celu prowadzona jest na podstawie planów gospodarowania wodami oraz programów działań, w których zapisano konkretne cele środowiskowe. Dotychczas opracowany został pierwszy program wodno-środowiskowy kraju. Obecnie trwają prace zmierzające do przeglądu i aktualizacji tego dokumentu. Obowiązki wynikające z dyrektywy mają w dużej mierze charakter instytucjonalny i planistyczny, jednakże jej implementacja powinna uwzględniać element celowości, a tym samym musi wskazywać środki niezbędne do realizacji określonych celów, zapewnić ich skuteczność oraz definiować sposób ich osiągnięcia.

Dyrektywa 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim

Nadrzędnym celem Dyrektywy Powodziowej jest ograniczanie ryzyka powodziowego i zmniejszanie następstw powodzi.

Dotychczas zrealizowane zostały cele, dla których horyzont czasowy został określony na lata 2010-2011, czyli wyznaczono właściwe organy i jednostki zarządzające oraz opracowano wstępną ocenę ryzyka powodziowego dla obszarów dorzeczy. Prowadzone są prace zmierzające do realizacji celów w zakresie opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego.

Należy jednak zauważyć, że obok odpowiednich opracowań map zagrożeń ryzyk i planów, istotnym elementem układu zarządzania ryzykiem powodziowym jest infrastruktura przeciwpowodziowa, której stan w województwie mazowieckim określa się jako zły, przez co stopień ochrony przeciwpowodziowej

w regionie jest ograniczony. Blisko połowa z 669 km istniejących w województwie wałów przeciwpowodziowych wymaga odbudowy i modernizacji¹². Brak jest również w województwie kompleksowego planu ochrony przeciwpowodziowej regionu środkowej Wisły.

Dlatego też niezbędna jest intensyfikacja działań inwestycyjnych w obszarze infrastruktury przeciwpowodziowej, usprawnienie procedur administracyjnych oraz wsparcie instytucjonalne.

2. Raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie: Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2010 r.;

3. Informacji i opracowania statystycznego Głównego Urzędu Statystycznego. Energia ze źródeł odnawialnych w 2010 r. Warszawa 2011 r.;

Dyrektywa 91/271/EWG dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych

Nadrzędnym celem Dyrektywy jest ochrona środowiska przed niekorzystnymi skutkami odprowadzania ścieków komunalnych. Ponadto określa ona również wymagania dot. parametrów ścieków, systemu ich zbierania, metod monitorowania i analizy wyników.

Cele szczegółowe zostały określone w postaci procentowej redukcji ładunku ścieków w wyznaczonych przedziałach czasowych. W roku 2010 udało się osiągnąć poziom, który Polska powinna była uzyskać w roku 2005.

Zaległości w realizacji celów Dyrektywy widoczne są również na terenie województwa mazowieckiego. Pomimo, że zasięg sieci kanalizacji sanitarnej na Mazowszu zwiększył się o 54 % w latach 2004 – 2011, a liczba oczyszczalni ścieków w okresie 2000 - 2011 wzrosła o 65 %, to nadal tylko 53,2 % ludności województwa jest obsługiwanych przez oczyszczalnię, a ścieki nieoczyszczone z terenu województwa mazowieckiego stanowiły w 2010 r. 28,9 % takich ścieków w Polsce, co plasuje region na pierwszym miejscu w kraju. Dlatego też pełna implementacja Dyrektywy wymaga zapewnienia stałego finansowania inwestycji zapisanych w KPOŚK co najmniej do końca roku 2015 lub jeszcze dłużej.

Gospodarka odpadami

Dyrektywa 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów

Dyrektywa 2008/98/WE w sprawie odpadów

Cele szczegółowe dyrektyw to przede wszystkim ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w określanych przedziałach czasowych, dostosowanie składowisk komunalnych do przepisów dyrektywy, a także zorganizowanie systemu selektywnego zbierania odpadów oraz przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu materiałów odpadowych. Realizacja celów związanych z ograniczeniem masy odpadów określonych w dyrektywie nie została osiągnięta w pierwszym wyznaczonym przedziale czasowym, tj. do 31.12.2011 r. Kolejne cele to obowiązek zmniejszenia do końca roku 2013 i 2020 masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, do poziomu odpowiednio o 50 % i 35 % masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Realizacja ww. celów wymaga działań ukierunkowanych na wydzielenie odpadów biodegradowalnych ze strumienia odpadów komunalnych, jak również zapewnienia instalacji do ich biologicznego przetwarzania. Cel ten stanowi istotne wyzwanie dla województwa mazowieckiego, szczególnie w kontekście danych GUS, według których w 2010 r. tylko 9 % ogółu wytworzonych odpadów komunalnych objętych była selektywną zbiórką. Dodatkowo 71 % zebranych odpadów trafiło bez przetwarzania na składowiska powodując utratę surowców, energii i przestrzeni. Wysoki odsetek odpadów kierowanych bez przetwarzania na składowisko stanowi istotny problem, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, iż ilość wytwarzanych w województwie odpadów komunalnych rocznie na jednego mieszkańca jest jedną z najwyższych w Polsce i wynosi 301 kg (czwarte miejsce w kraju).

Dlatego też niezbędna jest harmonizacja działań w obszarach dotyczących obu ww. dyrektyw. Zagadnienia regulowane niniejszymi aktami prawnymi przenikają się, a zatem w pewnych obszarach mogą być traktowane wspólnie, szczególnie w realiach Polski, gdzie unieszkodliwianie odpadów komunalnych od dziesięcioleci bazuje na składowaniu odpadów.

Niezbędne jest ciągłe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, edukacja ekologiczna, promowanie działań zgodnych z hierarchią postępowania z odpadami.

Ochrona powietrza i klimatu

Dyrektywa 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy

Dyrektywa nakłada obowiązek zarządzania jakością powietrza i określa kierunki działań, jakie należy podjąć w sytuacji, gdy przekroczone są określone poziomy emisji w odniesieniu do SO₂, NO₂ i NO_x, PM 10, Pb, C₆H₆, CO, O₃. Wprowadza także obowiązek ustanowienia krajowych celów redukcji dla PM 2,5. Termin transpozycji minął, a Komisja Europejska wystosowała zarzuty w przedmiocie transpozycji dyrektywy do krajowego porządku prawnego (KE skierowała skargę do TSUE z wnioskiem o nałożenie na Polskę kar finansowych w wysokości 71,5 tys. Euro dziennie).

Polska ma problem z realizacją celów dyrektywy w przypadku pyłu, standardy określone dyrektywą są przekroczone w większości stref w kraju.

Również w województwie mazowieckim jakość powietrza jest istotnym problemem regionu. Zgodnie z danymi WIOŚ w 2010 r. w stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost emisji dwutlenku siarki o około 21 %, tlenków azotu o około 11%, tlenku węgla o około 49% i pyłu PM 10 o około 16%. W roku 2010 standardy imisyjne pyłu PM 10 przekroczone w aglomeracji warszawskiej, Radomiu, Płocku i strefie mazowieckiej i podobnie jak w pozostałej części kraju stężenie pyłu drobnego w powietrzu pozostaje jednym z najistotniejszych z problemów jakości powietrza.

Według danych GUS w 2010 r., województwo mazowieckie zajmowało trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (za województwem śląskim i łódzkim) i trzecie miejsce w emisji zanieczyszczeń pyłowych (za województwem śląskim i wielkopolskim). W związku z tym w najbliższych latach działania związane z wdrażaniem rozwiązań ujętych w programach ochrony powietrza, powinny zostać zintensyfikowane, a w nowotworzonych programach zgodnie ze stanowiskiem WIOŚ należy przewidzieć rozwiązania, wpływające na zdecydowanie większe ograniczenia dotyczące emisji niskiej powierzchniowej.

Dyrektywa 2009/28/WE w sprawie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE)

Dyrektywa ta określa wspólne ramy dla państw członkowskich w zakresie promowania stosowania energii z OZE, jak również wyznacza obowiązkowe krajowe cele dotyczące udziału energii z OZE w zużyciu finalnym brutto energii ogółem. Polska docelowo ma osiągnąć udział energii odnawialnej w końcowym zużyciu brutto energii na poziomie 15% w 2020 roku. Udział dla Polski kształtuje się poniżej wytyczonego średniego celu dla całej Unii Europejskiej, niemniej oznacza to konieczność jego podwojenia w stosunku do 2005 roku. Jako przepisy implementujące dyrektywę wskazuje się w szczególności ustawę Prawo energetyczne oraz ustawę o biokomponentach i biopaliwach ciekłych. Aktualnie trwają prace legislacyjne dotyczące projektu ustawy o odnawialnych źródłach energii. Celem ww. projektu ustawy jest zapewnienie jednolitego i czytelnego systemu wsparcia dla producentów zielonej energii, który dodatkowo ma stanowić zachętę inwestycyjną do budowy nowych mocy wytwórczych. Możliwe również będą dodatkowe zachęty dla wytwórców ciepła z OZE. Cele postawione przez ww. dyrektywę stanowią ambitne wyzwanie, ale realne do osiągnięcia szczególnie w kontekście danych dot. krajowego bilansu odnawialnych nośników energii, w którym w latach 2006 – 2010 następował ciągły wzrost ilości energii pozyskanej ze źródeł odnawialnych i w 2010 r. wynosił on 10,2 % pozyskanej energii pierwotnej ogółem. Największą pozycję bilansu

energii odnawialnej w 2010 r. stanowiła energia biomasy stałej, której udział w pozyskaniu wszystkich nośników energii odnawialnej wyniósł 85,36%. Kolejnym, pod względem udziału w OZE, były: biopaliwa ciekłe – 6,65 %, woda – 3,65 %, wiatr – 2,08 %, biogazy – 1,67 %, pompy ciepła – 0,31 %, energia geotermalna – 0,20 %, odpady komunalne – 0,04 %, promieniowanie słoneczne – 0,03 %.

3.5 Analiza SWOT stanu środowiska i systemu finansowo – instytucjonalnego w województwie mazowieckim

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
Stan środowiska	Stan środowiska
<ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczna powierzchnia obszarów o walorach przyrodniczych podlegających ochronie przyrody. 2. Brak uciążliwego dla środowiska przemysłu i związanych z nim nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza i wód powierzchniowych. 2. Niski poziom ilości odpadów komunalnych objętych selektywną zbiórką, szczególnie odpadów biodegradowalnych. 3. Niewystarczający poziom sanitacji obszarów wiejskich oraz występujące na nich duże dysproporcje pomiędzy długością sieci wodociągowej a długością kanalizacji sanitarnej. 4. Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa i słabe zaangażowanie społeczeństwa w działania na rzecz ochrony środowiska. 5. Niski poziom zalesienia. 6. Zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej. 7. Niski udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym.
System finansowo – instytucjonalny	System finansowo – instytucjonalny
<ol style="list-style-type: none"> 1. Doświadczenie w udzieleniu wsparcia w różnorodnych formach: zwrotnych (pożyczki z umorzeniem, pożyczki pomostowe), bezzwrotnych (dotacje, dopłaty do odsetek kredytów preferencyjnych) oraz instrumentów zapewniających efektywne wykorzystanie środków UE: pożyczki na wkład własny oraz pożyczki pomostowe. 2. Uwzględnianie efektu ekologicznego i społecznego oraz priorytetowych obszarów ochrony środowiska przy określaniu form i wysokości dofinansowania. 3. Uwzględnianie sytuacji ekonomicznej beneficjentów (korzystniejsze warunki finansowania dla regionów mniej zamożnych), co przyczynia się do zmniejszenia dysproporcji społeczno – gospodarczych pomiędzy subregionami województwa. 4. Zdecentralizowany system zbierania i dystrybucji opłat za korzystanie ze środowiska i kar za przekroczenie warunków korzystania ze środowiska uniezależniony od budżetu Państwa. 5. Przewaga zwrotnych form finansowania, zapewniających odtworzenie majątku i czyniących Fundusz stabilnym źródłem współfinansowania. 6. Tworzenie zielonych miejsc pracy. 7. Sprawny system wydawania decyzji środowiskowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Długookresowa polityka zasadniczo ukierunkowana na jeden typ beneficjenta - instytucje sektora finansów publicznych, co w dobie wysokiego poziomu zadłużenia tego sektora powoduje problemy z wydatkowaniem środków pożyczkowych. 2. Brak oferty pożyczkowej dla osób indywidualnych. 3. Problemy z kontraktacją środków pożyczkowych oraz problemy z refundacją zakontraktowanych środków spowodowane rezygnacją i problemami z terminową realizacją inwestycji. 4. Niewystarczający poziom wiedzy beneficjentów w zakresie zarządzania dużymi projektami inwestycyjnymi oraz niski poziom strategicznego planowania działań z zakresu ochrony środowiska. 5. Brak systemu identyfikacji i kwantyfikacji potrzeb środowiskowych oraz monitorowania postępów w realizacji celów środowiskowych.

SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<p style="text-align: center;">Stan środowiska</p>	<p style="text-align: center;">Stan środowiska</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany ustawodawstwa unijnego w zakresie ochrony środowiska, nakładające nowe obowiązki na podmioty korzystające ze środowiska i związane z tym nowe inwestycje. 2. Postęp technologii służący poprawie stanu środowiska. 3. Zwiększająca się świadomość ekologiczna społeczeństwa. 4. Aktualizacja dokumentów strategicznych i programowych województwa mazowieckiego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trudności we wdrożeniu nowych regulacji prawnych w zakresie gospodarki odpadami. 2. Dewastacja urządzeń melioracji podstawowych i szczegółowych. 3. Wzrost liczby i natężenia anomalii pogodowych powodujących powodzie, susze i pożary.
<p style="text-align: center;">System finansowo – instytucjonalny</p>	<p style="text-align: center;">System finansowo – instytucjonalny</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nowe instrumenty finansowe w perspektywie 2014-2020. 2. Poszerzenie oferty finansowej i zróżnicowanie struktury beneficjentów. 3. Wprowadzony w 2012 roku Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami (umożliwiający jednoznaczną interpretację przepisów związanych z gospodarką odpadami). 4. Zwiększająca się aktywność samorządów terytorialnych i instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w ochronie środowiska oraz wzrost społecznej świadomości ekologicznej. 5. Zwiększenie efektu dźwigni poprzez wspólne programowanie i finansowanie zagadnień środowiskowych np. wspólne działania z NFOŚiGW. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt niskie tempo zmian w przepisach prawa głównie w gospodarce odpadami komunalnymi. 2. Likwidacja wojewódzkich funduszy i pozbawienie ich osobowości prawnej. 3. Kryzys gospodarczy przyczyniający się do zmniejszenia przychodów i spowolnienia procesów inwestycyjnych w sferze budżetowej. 4. Wzrastający poziom zadłużenia gmin. Zagrożenia budżetowe mogą skutkować brakiem środków na współfinansowanie krajowej inwestycji. 5. Brak możliwości pełnego zabezpieczenia przez beneficjentów przyznawanych im środków zwrotnych. 6. Niestabilność zasad udzielania dofinansowania uniemożliwiająca beneficjentom długofalowe planowanie inwestycji. 7. Obniżenie poziomu dofinansowania w zakresie regionalnej pomocy publicznej dla całego województwa, co dla przedsiębiorstw z niektórych subregionów (Ostrołęka, Siedlce, Radom) może oznaczać ograniczenie możliwości wsparcia finansowego. 8. Niski poziom środków finansowych w dyspozycji instytucji zajmujących się ochroną środowiska.

3.5.1. Interpretacja analizy SWOT stanu środowiska

Przeprowadzona analiza wykazała, że stan środowiska na terenie województwa mazowieckiego nie jest zrównoważony.

1. Wskazano zdecydowanie więcej słabych stron niż mocnych. Za pozytywny aspekt przyjęto znaczne obszary o walorach przyrodniczych, które uznano za największą i właściwie jedyną wartość. Po przeciwnej stronie zidentyfikowano poważne problemy i niedobory w każdej z dziedzin ochrony środowiska. Za pozytywne zjawisko można uznać fakt, że pierwsze trzy negatywne czynniki związane z zanieczyszczeniem powietrza, gospodarką odpadami oraz gospodarowaniem zasobami wodnymi wykazują tendencję spadkową. Niemniej jednak stanowią one problemy, których skala oddziaływania dla województwa jest znacząca, a ich rozwiązanie

wymaga dużych nakładów finansowych i konsekwentnie realizowanych inwestycji środowiskowych.

2. W przypadku czynników zewnętrznych, tj. szans i zagrożeń, sytuacja jest znacznie bardziej zrównoważona, gdyż zidentyfikowano je w takiej samej liczbie. Warto jednak zauważyć, że wszystkie wskazane szanse są niepewne i obarczone ryzykiem niezrealizowania. Również perspektywa czasowa ich realizacji może być odległa, co stanowi duży kontrast dla zidentyfikowanych zagrożeń, mających charakter faktów lub prognoz, których realizacja jest wysoce prawdopodobna.
3. Sytuacja środowiska jest o tyle niepokojąca, że zidentyfikowane mocne strony nie pozwalają na zniwelowanie wskazanych zagrożeń. Cenne obszary przyrodnicze nie stanowią środka zaradczego na żadne z trzech zagrożeń. Wobec powyższego działania w zakresie ochrony środowiska powinny być ukierunkowane nie tylko na minimalizację słabych stron, ale również na zniwelowanie występujących zagrożeń.
4. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że wśród słabych stron nie występują takie, które mogłyby osłabić możliwość pełnego wykorzystania szans, jakimi są nowe technologie środowiskowe, świadomość ekologiczna społeczeństwa czy zmiany regulacji prawnych w zakresie ochrony środowiska i wynikające z nich nowe inwestycje.

3.6. Dokumenty regionalne i krajowe

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na lata 2013 -2016 zachowuje spójność z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi o znaczeniu krajowym i regionalnym, w szczególności z:

- Polityką ekologiczną państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- Długookresową strategią rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Polityką Energetyczną Polski do 2030 roku,
- Średniookresową strategią kraju Polska 2020 oraz dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym, w szczególności ze:

Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko Perspektywa do 2020.

Mając na uwadze to, że działalność wojewódzkich funduszy ukierunkowana jest w głównej mierze na realizację regionalnej polityki ekologicznej województw, wiodącymi dokumentami dla niniejszej Strategii są :

- Projekt aktualizacji „Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023”.

- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku.
- Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii na Mazowszu.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku.
- Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego.

Komplementarność Strategii z ww. dokumentami stanowiła kluczowe kryterium przy definiowaniu obszarów priorytetowych działalności Funduszu w okresie 2013 – 2016. Szczególnie uwzględniono te obszary, w których Fundusz został, wprost wskazany jako instytucja zaangażowana we wdrażanie działań w zakresie ochrony środowiska w ramach ww. dokumentów.

4. Kierunki wsparcia

4.1. Wsparcie w latach 2009 – 2012

Zgodnie ze Strategią działania WFOŚiGW w Warszawie w latach 2009 – 2012, przyjętą przez Radę Nadzorczą Uchwałą Nr 175/08 z dnia 04.12.2008 r., Fundusz w ostatnich czterech latach realizował w szczególności następujące cele strategiczne:

- wspomaganie przedsięwzięć dofinansowywanych środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej, poprzez zapewnienie niezbędnego wkładu krajowego w celu wypełniania zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego,
- wspomaganie przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie standardów emisyjnych i jakości środowiska wynikających z prawa wspólnotowego i krajowego, w tym ograniczenia emisji zanieczyszczeń do środowiska i zwiększenia udziału ilości energii wytworzonej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych.

Przyjmuje się, że w okresie obowiązywania poprzedniej Strategii w latach 2009 – 2012 na finansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska w formie pożyczek oraz dotacji zostanie wydatkowane 898,7 mln zł, z czego w formie pożyczek – 708,3 mln zł, w formie dotacji – 190,4 mln zł (dla roku 2012 przyjęto dane z prognozy wykonania planu finansowego).

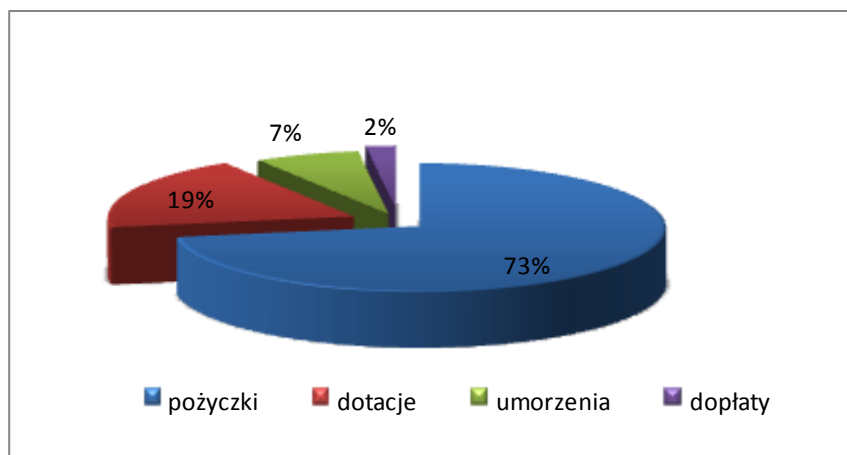
Z powyższego wynika, że w okresie obowiązywania poprzedniej Strategii średnio rocznie Fundusz wydatkował na realizację inwestycji proekologicznych 223 mln zł (177 mln zł w formie pożyczek oraz 46 mln zł w formie dotacji). Łącznie we wskazanych latach pomoc udzielona w formie zwrotnej stanowiła blisko 80 % całości pomocy finansowej udzielonej w formie pożyczek i dotacji.

Przy uwzględnieniu dodatkowo wartości przekazanych przez Fundusz dopłat do kredytów oraz udzielonych umorzeń pożyczek udział dofinansowania przekazanego w formie zwrotnej (pożyczki) wyniesie łącznie 73 %.

Wartość środków przekazanych Beneficjentom w ramach realizacji przez Fundusz zadań Instytucji Wdrażającej dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (dotacja z Unii Europejskiej) wyniesie w latach 2009 – 2012 łącznie 208 mln zł.

Udział poszczególnych form dofinansowania w całości wydatków na działalność statutową Funduszu w latach 2009 – 2012 łącznie przedstawia poniższy wykres:

Ryc. 1 Udział poszczególnych form dofinansowania w całości wydatków na działalność statutową Funduszu w latach 2009 – 2012

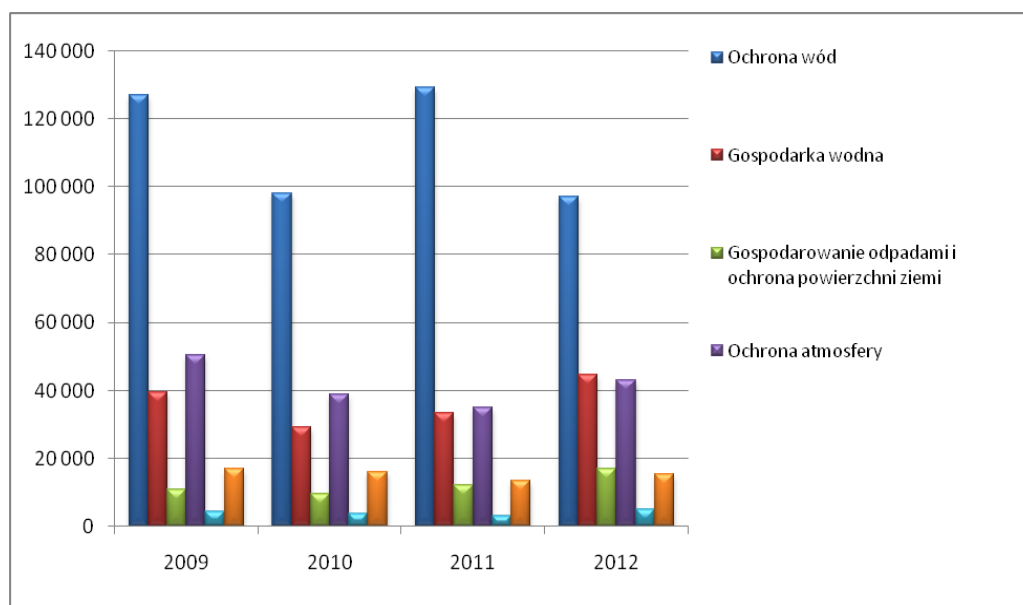

Z analizy kierunków dofinansowania we wspomnianym okresie wynika, że najwięcej środków (w formie pożyczek oraz dotacji) przeznaczanych było na realizację zadań z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi (54 %). Przy uwzględnieniu dodatkowo wartości dofinansowania ze środków własnych Funduszu, przekazanego na realizację zadań współfinansowanych z Funduszu Spójności (w dokumentach planistycznych Funduszu ww. zadania wyodrębnione są w ramach osobnej dziedziny), które dotyczyły ochrony wód - udział łącznego dofinansowania zadań z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi w okresie obowiązywania poprzedniej Strategii wyniesie 67 %.

W dalszej kolejności środki Funduszu przeznaczane były na realizację zadań z zakresu ochrony atmosfery (19 %), racjonalnego gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi (6 %), ochrony bioróżnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów (2 %). Udział dofinansowania przeznaczanego na realizację pozostałych zadań (w tym z zakresu: edukacji ekologicznej, monitoringu środowiska oraz przeciwdziałania awariom i zagrożeniom środowiska) wyniósł 7 %.

Wartość pomocy udzielonej przez Fundusz w latach 2009-2012 w rozbiciu na dziedziny obrazuje poniższy wykres.

Ryc. 2 Wartość pomocy udzielonej przez Fundusz w latach 2009-2012 w rozbiciu na dziedziny [tys. zł]

Z przedstawionych wyżej danych wynika, że zgodnie z założeniami poprzedniej Strategii preferowane były zwrotne formy wsparcia zapewniające odtworzenie majątku Funduszu. Dotacje kierowane były przede wszystkim do podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej - jednostek sfery budżetowej i jednostek samorządowych oraz innych jednostek organizacyjnych.

Powyższe podejście będzie również kontynuowane w przyszłości. Zgodnie z niniejszą Strategią - dofinansowanie zwrotne stanowić będzie ok. 75 % wydat.

Przeznaczanie największej ilości środków na zadania z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi uzasadnione było dużymi potrzebami w ww. zakresie, wynikającymi przede wszystkim z konieczności spełnienia zobowiązań środowiskowych wynikających z Traktatu Akcesyjnego, dla których zasadnicze znaczenie miała realizacja „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, wprowadzonego do polskiego systemu prawnego poprzez ustawę Prawo wodne. Niepełna realizacja dyrektywy 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, której wdrożeniu ma służyć ww. Program, oraz Dyrektywy 207/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, jak również Dyrektywy 200/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, nakładającej obowiązek osiągnięcia dobrego stanu wód do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach do 2012 r. lub 2027 r. powoduje, że działania z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi stanowią jedno z najpilniejszych wyzwań również na terenie województwa mazowieckiego. Dlatego też zasadne jest wspieranie przez Fundusz działań w ww. zakresie również w kolejnych latach.

Jednocześnie utrzymaniu stosunkowo wysokiego poziom dofinansowania zadań z zakresu ochrony wód i gospodarowania zasobami wodnymi powinno towarzyszyć przesunięcie części środków na realizację zadań z zakresu ochrony powierzchni ziemi oraz ochrony atmosfery z uwagi na opisane w pozostałej części Strategii pojawienie się nowych priorytetów związanych z przechodzeniem na niskoemisyjną gospodarkę oraz efektywne korzystanie z zasobów, wynikających z zagrożeń związanych ze zmianami klimatu oraz w związku ze zmianą ukierunkowania przyszłej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (w której największy nacisk położony będzie na wsparcie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, badania i działania innowacyjne, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw i rozwój obszarów miejskich).

Biorąc pod uwagę to, że dofinansowanie w pozostałych dziedzinach od kilku lat utrzymuje się na stosunkowo zbliżonym poziomie przewiduje się, że powyższa tendencja utrzyma się również w kolejnych latach.

4.2. Ocena potrzeb finansowania działań ochrony środowiska

Ocena potrzeb finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w okresie obowiązywania niniejszej Strategii, tj. w latach 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 r., została dokonana w oparciu o przeprowadzoną wcześniej analizę kondycji środowiska oraz ocenę implementacji regulacji unijnych na terenie województwa mazowieckiego.

Diagnoza stanu aktualnego pozwoliła wskazać te obszary środowiskowe, w których istnieją najpoważniejsze i najpilniejsze problemy, a ich rozwiązanie wymaga konsekwentnie realizowanych działań wspartych kapitałem Funduszu.

Istotne kryterium przy wyznaczaniu priorytetowych kierunków funkcjonowania Funduszu stanowiła ich zgodność ze strategicznymi dokumentami krajowymi oraz regionalnymi województwa mazowieckiego, w szczególności z tymi, w których Fundusz został wskazany jako instytucja zaangażowana we wdrażanie działań w zakresie ochrony środowiska.

Za szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszej Strategii i wymagające wsparcia Funduszu uznano następujące obszary:

- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona atmosfery,
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- Inne działania ochrony środowiska obejmujące: przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska, edukacja ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju.

Powyższe priorytety uszczegółowiono wskazując konkretne działania, których realizacja zakłada uzyskanie wymiernych efektów ekologicznych określonych w dalszej części Strategii poświęconej wskaźnikom efektu.

Priorytetowe kierunki działalności Funduszu obejmują działania, które w latach obowiązywania niniejszej Strategii wspierane będą na preferencyjnych warunkach. Preferencyjność może być odzwierciedlona w formie dofinansowania, wysokości oprocentowania, poziomie umorzenia oraz w okresie karencji w przypadku zwrotnych form wsparcia, a także w łącznej wartości środków zarezerwowanych w danym roku na wsparcie poszczególnych działań.

Niniejsza Strategia, koncentrując się na wdrożeniu ww. działań, zakłada także, że oprócz ich realizacji wsparcie Funduszu będą otrzymywały przedsięwzięcia wspierające pozostałe cele obszarów finansowania ochrony środowiska, wskazane w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Priorytet I Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

1. Przedsięwzięcia związane z ochroną wód.

- 1.1. Budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji w ramach KPOŚK.

- 1.2. Zadania z zakresu gospodarki osadowej.
 - 1.3. Badania glebowe i plany nawożenia dla gospodarstw rolnych położonych na obszarach wyznaczonych jako narażone na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego.
 - 1.4. Budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej (poza KPOŚK) oraz indywidualne oczyszczalnie ścieków na obszarach wiejskich.
2. Wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej
- 2.1. Budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody.
 - 2.2. Budowa lub modernizacja urządzeń zabezpieczających przed powodzią.
 - 2.3. Budowa lub modernizacja obiektów służących retencji wodnej.
 - 2.4. Przedsięwzięcia związane z likwidacją skutków powodzi.
 - 2.5. Odbudowa urządzeń i obiektów melioracji podstawowej i szczegółowej na terenach zurbanizowanych.
 - 2.6. Przedsięwzięcia racjonujące i ograniczające zużycie wody.
 - 2.7. Budowa sieci wodociągowej.

Priorytet ukierunkowany jest na zwiększenie dostępności czystej wody oraz utrzymanie odpowiedniej jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ich ochronę przed niekorzystnymi skutkami odprowadzania ścieków komunalnych. Realizacja inwestycji w ramach priorytetu przyczyni się również do zmniejszenia występującego w województwie ryzyka powodziowego.

Zakres planowanych działań stanowi wypełnienie zaleceń dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy 207/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim oraz dyrektywy 2000/60/WE, która ustanawia ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz nakłada obowiązek osiągnięcia dobrego stanu wód do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach do 2012 r. lub 2027 r. Wpisuje się również w Strategię Województwa Mazowieckiego do 2020 r., która w zakresie ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi przewiduje przedsięwzięcia związane z ochroną wód, kształtowanie i ochrona zasobów wodnych kraju oraz wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

Priorytet II Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

1. Przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami
 - 1.1. Budowa instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów ulegających biodegradacji.
 - 1.2. Budowa i rozbudowa instalacji do termicznego przetwarzania odpadów.
 - 1.3. Rozbudowa, modernizacja oraz doposażenie zakładów zagospodarowania odpadów (m.in. w linii do recyklingu, kompostownie itp.).
 - 1.4. Zamykanie i rekultywacja składowisk.
 - 1.5. Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

Tak sformułowany zakres zadań, który zgodny jest założeniami „Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023” (projekt aktualizacji), ma na celu zmniejszenie strumienia składowanych odpadów na terenie województwa.

Przybliży również Polskę do pełnego wdrożenia wymagań dyrektyw: 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów oraz dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów, co jest niezwykle istotne w kontekście zaległości w implementacji ww. dokumentów.

Priorytet III Ochrona atmosfery i klimatu

1. Przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza.
 - 1.1. Modernizacja/ likwidacja źródeł niskiej emisji.
 - 1.2. Modernizacja źródeł związanych z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi.
 - 1.3. Termomodernizacja obiektów budowlanych.
2. Wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
 - 2.1 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (energetyka słoneczna, wiatrowa, geotermalna oraz energetyka na bazie biomasy).
3. Wspomaganie ekologicznych form transportu .
 - 3.1. Modernizacja środków transportu publicznego.
4. Przedsięwzięcia związane z ochroną przed hałasem
 - 4.1. Programy ochrony środowiska przez hałasem.
 - 4.2. Budowa zabezpieczeń akustycznych nie wynikająca z modernizacji, przebudowy, budowy dróg np. ekrany akustyczne.

Wskazane kierunki finansowania wpisują się w przyjęte dla województwa mazowieckiego: Program Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku oraz Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ich realizacja zapewni poprawę stanu powietrza na Mazowszu oraz zwiększy udział energii odnawialnej w końcowym zużyciu brutto energii, przyczyniając się tym samym do pełniejszego wdrożenia dyrektywy 2009/28/WE w sprawie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii.

Priorytet obejmuje również działania, które w raporcie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska o stanie środowiska województwa mazowieckiego w 2010 r. oraz w Programie Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku w województwie wskazywane są jako jedno z najpilniejszych w zakresie ochrony przed hałasem.

Priorytet IV Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

1. Przedsięwzięcia związane z ochroną gatunkową i siedliskową roślin i zwierząt umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin i Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, jak również na Czerwonej Liście Roślin Naczyniowych
2. Opracowywanie planów ochrony oraz projektów planów dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Realizacja powyższych celów pozwoli na zachowanie zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów oraz zwiększenie efektywności ochrony przyrody na terenie obszarów prawnie chronionych poprzez wsparcie tworzenia planów ochrony dla tych obszarów.

Priorytet V Inne działania ochrony środowiska

1. Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska
2. Edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju

Realizacja powyższych stanowić będzie wsparcie dla wojewódzkiego systemu przeciwdziałania zagrożeniom środowiska i poważnym awariom oraz usuwania ich skutków, obejmującego rozpoznawanie zagrożeń, zapobieganie powstawaniu nieprzewidzianych zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych oraz tworzenie wojewódzkiego systemu ratownictwa chemiczno – ekologicznego.

W zakresie edukacji ekologicznej zakłada się zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa i ich zaangażowanie w podstawowe działania takie jak: świadoma konsumpcja, ochrona zasobów poprzez ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów w gospodarstwach domowych oraz ich segregacja, oszczędzanie energii i wody oraz aktywna ochrona przyrody. Zadania wpisują się w Program Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku oraz Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015 (aktualizacja) wskazujący na potrzebę wparcia wszelkich inwestycji w zakresie gospodarki odpadami działaniami edukującymi lokalną społeczność.

5. Wskaźniki i efekty ekologiczne

W uzupełnieniu do działań w ramach poszczególnych priorytetów przedstawiono główne wskaźniki efektu ekologicznego, które w kolejnej perspektywie strategicznej będą służyły monitorowaniu realizacji celów środowiskowych.

Należy podkreślić, że jednym z działań wyznaczonych we Wspólnej Strategii jest stworzenie jednolitego w skali kraju systemu ewidencjonowania głównych efektów ekologicznych wskazanych we Wspólnej Strategii i wdrożenie go w całym systemie Funduszy.

Mając powyższe na uwadze, Strategia zakłada aktualizację przedstawionego wykazu zgodnie z metodyką, która zostanie w przyszłości opracowana w ramach Wspólnej Strategii.

Wskaźnik	Jedn.
Priorytet I - Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	
Działanie: przedsięwzięcia związane z ochroną wód	
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków	RLM
Działanie: wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej	
Liczba ludności objętej środkami ochrony przeciwpowodziowej	os.

Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów	szt.
Priorytet II - Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi	
Działanie: przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami	
Ograniczenie masy składowanych odpadów komunalnych	Mg/rok
Masa odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi lub prawidłowemu unieszkodliwieniu	Mg/rok
Masa unieszkodliwionych lub zabezpieczonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
Powierzchnia zrehabilitowanych składowisk	ha
Priorytet III - Ochrona atmosfery i klimatu	
Działanie: przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza	
Ograniczenie emisji dwutlenku węgla, tlenków siarki, tlenków azotu i pyłów	Mg/rok
Ograniczenie lub uniknięcie emisji CO ₂	Mg/rok
Działanie: wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii	
Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu OZE i efektywności energetycznej	szt.
Działanie: Przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska przed hałasem	
Liczba opracowanych programów ochrony środowiska przed hałasem	szt.
Priorytet IV - Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	
Działanie: opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego	
Liczba opracowanych planów i projektów planów	szt.
Łączna powierzchnia obszarów, na których przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów	ha
Działanie: przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt	
Liczba gatunków z czerwonej księgi gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięć	szt.
Priorytet V - Inne działania ochrony środowiska	
Działanie: przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska	
Liczba specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń	szt.
Działanie: edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju	
Liczba osób biorących udział w działaniach edukacyjnych	osoby

6. Struktura organizacyjna

6.1. Analiza SWOT funkcjonowania WFOŚiGW w Warszawie

Analiza SWOT funkcjonowania WFOŚiGW w Warszawie	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykwalifikowana kadra z wieloletnią praktyką w finansowaniu inwestycji w zakresie ochrony środowiska. 2. Wieloletnie doświadczenie we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami o różnych formach organizacyjno-prawnych umożliwiające elastyczne i szybkie reagowanie na potrzeby wnioskodawców z terenu województwa. 3. Praktyka we współpracy z bankami oraz innymi organizacjami finansującymi ochronę środowiska. 4. Struktura organizacyjna zapewniająca beneficjentom z terenu całego województwa łatwy dostęp do instytucji – funkcjonowanie wydziałów zamiejscowych. 5. Wiarygodność finansowa związana m.in. ze stabilnym źródłem przychodów opartym o regulacje ustawowe. 6. Szeroka oferta finansowa (nabory stałe wniosków, programy priorytetowe, konkursy). 7. Doświadczenie w zakresie wdrażania zwrotnych form wsparcia finansowego (ze środków krajowych), co korzystnie pozycjonuje Fundusz w stosunku do innych instytucji wdrażających środki unijne szczególnie w kontekście perspektywy finansowej 2014 – 2020. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt rozbudowany katalog dokumentów regulujących pracę i zasady funkcjonowania Funduszu, częste ich zmiany oraz niewystarczający stopień ich ujednoczenia. 2. Niski poziom wykorzystania cyfrowych narzędzi obsługi beneficjentów. 3. Niejednolite procedury udzielania dofinansowania w poszczególnych wydziałach. 4. Zbyt mały nacisk na informację i promocję oferty Funduszu, niski poziom konsultacji z beneficjentami planowanych zmian, incydentalne działania kreujące przyszłych beneficjentów. 5. Niewystarczający system monitorowania realizacji planów finansowych. 6. Zbyt słaby system kontroli inwestycji realizowanych przez beneficjentów i osiągniętych przez nich efektów ekologicznych. 7. Brak systemu motywacyjnego pracowników. 8. Brak odpowiednich warunków lokalowych m. in. do obsługi Wnioskodawców/Beneficjentów. 9. Nieefektywne zarządzanie zasobami.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany przepisów unijnych i krajowych nakładające na samorządy i przedsiębiorstwa nowe obowiązki w zakresie ochrony środowiska. 2. Wdrażanie wspólnych działań z innymi instytucjami finansującymi ochronę środowiska np. NFOŚiGW w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, GIS i Programu niskiej emisji. 3. Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców – duże zainteresowanie ochroną środowiska i działaniami z tym związanymi. 4. Nowe instrumenty finansowe w perspektywie 2014 – 2020. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidacja wojewódzkich funduszy/Pozbawienie osobowości prawnej. 2. Kryzys gospodarczy powodujący zmniejszenie wpływów w strefie budżetowej, zwiększające się zadłużenie jst, spowolnienie procesów inwestycyjnych. 3. Spadek wpływów z opłat za korzystanie ze środowiska. 4. Nieuwzględnienie wojewódzkich funduszy jako instytucji wdrażającej Nową Perspektywę 2014-2020. 5. Niekorzystne zmiany w prawodawstwie. 6. Ograniczenie przychodów wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej poprzez niekorzystne zmiany prawodawstwa np. zmiana Ustawy Prawo wodne.

6.1.1. Interpretacja wyników analizy SWOT funkcjonowania WFOŚiGW w Warszawie

Przeprowadzona analiza SWOT wykazała, że Fundusz posiada duży potencjał i zasoby, lecz nie są one w pełni wykorzystywane, a istniejące zagrożenia mogą zostać zminimalizowane poprzez wykorzystanie zidentyfikowanych szans.

1. Wymienione powyżej mocne strony pozycjonują Fundusz, a generalnie cały system finansowania ochrony środowiska, na czele instytucji finansowych m.in. banków, funduszy inwestycyjnych udzielających wsparcia inwestycjom ekologicznym. Wieloletni kapitał zgromadzony dzięki zachowaniu proporcji pomiędzy udzielanym wsparciem w formach zwrotnych i bezzwrotnych potwierdza silną pozycję i jest fundamentem do wiarygodnego i stabilnego funkcjonowania. Natomiast utrzymanie pozycji lidera wymaga ciągłego monitorowania szans m.in. wymogów prawnych i środowiskowych oraz potrzeb naszych klientów w celu przygotowania atrakcyjnej i dedykowanej oferty.
2. Tak silna pozycja lidera nie jest do końca wykorzystywana przez Fundusz. Należy zauważyć, że zidentyfikowane słabe strony generalnie mają wewnętrzny charakter organizacyjno - zarządczy i mogą bez większych nakładów finansowych, dzięki pełnemu wykorzystaniu dostępnych zasobów, stać się atutami Funduszu (mocnymi stronami) jako profesjonalnej instytucji finansowej.
3. Posiadane mocne strony m.in. doświadczenie kadry, finansowa stabilność Funduszu oraz minimalizacja skutków oddziaływania słabych stron poprzez działania organizacyjne umocnią pozycję Funduszu i będą podstawą do pełnego wykorzystania wszystkich dostępnych i zidentyfikowanych szans dalszego rozwoju oraz minimalizacji niektórych występujących zagrożeń.
4. Zidentyfikowane mocne strony i wykorzystanie istniejących szans poprzez rozszerzenie oferty, dywersyfikację grup potencjalnych beneficjentów (podmioty prywatne, osoby fizyczne), konsolidację systemu funduszy (współpraca z NFOŚiGW) w naszym kraju, może zniwelować istniejące zagrożenia i pokazać, że system finansowania ochrony środowiska jest sprawny, wspiera realizację unijnych zobowiązań i przyczynia się do wzrostu gospodarczego.

6.2. Działania

Przeprowadzona analiza SWOT funkcjonowania Funduszu stanowiła fundament do sformułowania najważniejszych kierunków zmian, które są pożądane w kontekście wyzwań stojących przed Funduszem w kolejnej perspektywie, jakimi są realizacja celu strategicznego i priorytetów środowiskowych.

Wyznaczono cele i działania, których realizacja umożliwi zniwelowanie słabych stron dostrzeżonych w analizie SWOT oraz wykorzystanie zidentyfikowanych szans.

Cele zostały przedstawione w układzie zastosowanym we Wspólnej Strategii obejmującym cztery perspektywy: finanse, beneficjenci, procesy wewnętrzne oraz innowacje, a ich realizacja odbywać się będzie równolegle lub w ramach celów określonych we Wspólnej Strategii.

1. Perspektywa finanse

Cel 1.1. Elastyczne dostosowanie form interwencji oraz zakresu i kierunków wsparcia Funduszu do potrzeb odbiorców dofinansowania oraz do własnych możliwości finansowych.

- Zwiększenie puli środków zarezerwowanych na realizację programów priorytetowych opracowywanych indywidualnie dla poszczególnych dziedzin i grup odbiorców, stanowiących rozwinięcie działań priorytetowych wskazanych w Strategii.
- Dywersyfikacja struktury beneficjentów poprzez zwiększenie udziału środków przeznaczonych na wsparcie inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa z sektora prywatnego.
- Tworzenie nowych konkursów i programów uwzględniających nowe działania priorytetowe i optymalne formy wsparcia.

2. Perspektywa beneficjenci

Cel 2.1. Udoskonalenie relacji z beneficjentami poprzez:

- program szkoleń przygotowujących beneficjentów do efektywniejszego korzystania ze wsparcia Funduszu,
- informowanie o planowanych zmianach w zasadach finansowania i poddawanie konsultacji nowych rozwiązań w tym zakresie,
- ujednoczenie procedur udzielania dofinansowania w poszczególnych dziedzinach środowiskowych.

Cel 2.2. Rozwój cyfrowej obsługi beneficjentów.

- Uwzględnienie w procedurze ubiegania się o środki Funduszu cyfrowej formy wniosku o dofinansowanie oraz docelowe rozszerzenie funkcjonalności systemu informatycznego o narzędzia umożliwiające cyfrową obsługę beneficjentów.

3. Perspektywa procesy wewnętrzne

Cel 3.1. Poprawa sprawności organizacyjnej Funduszu.

- Ujednoczenie wewnętrznych procedur stosowanych w poszczególnych komórkach organizacyjnych.
- Ujednoczenie systemu sprawozdawczego w zakresie realizacji przez poszczególne komórki planów działalności oraz uzyskiwanych przez beneficjentów efektów ekologiczno – rzeczowych.

- Wzmocnienie systemu kontroli inwestycji współfinansowanych ze środków Funduszu w zakresie osiągniętych efektów ekologiczno – rzeczowych oraz zgodności z „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków WFOŚiGW w Warszawie”
- Wzmocnienie procesu i częstotliwości monitorowania realizacji planów finansowych połączone z bardziej elastycznym i dynamicznym korygowaniem kierunków finansowania.

4. Perspektywa innowacje

Cel 4.1. Adaptacja Funduszu do wdrażania nowych polityk i instrumentów finansowych UE oraz udział Funduszu w tym wdrażaniu.

- Kontynuowanie udziału przedstawicieli Funduszu w pracach grup roboczych przygotowujących z inicjatywy Ministerstwa Środowiska narzędzia i kierunki na nową perspektywę UE. W dalszej perspektywie czasowej powołanie zespołu, którego zadaniem byłoby bieżące monitorowanie nowej pojawiającej się wiedzy o politykach i instrumentach unijnych i adaptowanie tej wiedzy w Funduszu.

7.3. Polityka komunikacyjna Funduszu

Strategicznym celem komunikacji Funduszu jest prowadzenie skutecznych działań dla realizacji misji Funduszu oraz dalszej budowy i utrwalania pozytywnego wizerunku instytucji.

Systematyczne przekazywanie aktualnych informacji o zadaniach, programach, konkursach i zamierzeniach organizacyjnych Funduszu, odbywa się przy wykorzystaniu dostępnych kanałów i platform informacyjnych oraz narzędzi komunikacji. Równoległe z działaniami informacyjnymi prowadzone są działania o charakterze wizerunkowym, w celu budowania zaufania odbiorców komunikacji. Fundusz w tych działaniach wzmacnia swój wizerunek jako nowoczesnej instytucji finansowej, otwartej na potrzeby beneficjentów. Jednocześnie jako instytucji pełniącej misję wobec społeczeństwa i środowiska, wspierającej finansowo i merytorycznie projekty służące ochronie środowiska, realizowane w ramach zrównoważonego rozwoju.

Grupy docelowe

Komunikacja zewnętrzna

Biorąc pod uwagę określone cele komunikacji, działania informacyjne i promocyjne w Funduszu w ramach komunikacji zewnętrznej, kierowane są do dwóch grup docelowych: bezpośrednich i pośrednich.

Grupy docelowe bezpośrednie:

- beneficjenci i potencjalni wnioskodawcy instytucjonalni, w tym jednostki samorządu terytorialnego,
- beneficjenci i potencjalni wnioskodawcy indywidualni, w tym inwestorzy indywidualni, przedsiębiorstwa komunalne.

Grupy docelowe pośrednie:

- ogół społeczeństwa (dzieci i młodzież - działania w ramach edukacji ekologicznej),
- partnerzy społeczni (organizacje pozarządowe, fundacje i stowarzyszenia),
- partnerzy gospodarczy (banki, w tym np. Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank Ochrony Środowiska S.A., itp.),
- środowiska opiniotwórcze, decydenci i liderzy,
- media (dziennikarze regionalni i ogólnopolscy),
- instytucje zaangażowane we wdrażanie programów unijnych (urzędy centralne i jednostki im podległe i prze nie nadzorowane, w tym np. Ministerstwo Środowiska),
- organy administracji publicznej odpowiedzialne za wydawanie decyzji środowiskowych.

Komunikacja wewnętrzna

Głównym kanałem komunikacji wewnętrznej w Funduszu są cykliczne spotkania Zarządu z kadrą kierowniczą poświęcone wybranym tematom, w tym wskazanie przez Zarząd aktualnych celów strategicznych oraz dyskusji nad ważnymi dla funkcjonowania Biura Funduszu sprawami.

Polityka komunikacyjna Funduszu, na którą składają się **działania informacyjne, promocyjne i szkoleniowe** definiowane są w oparciu o wcześniej zidentyfikowane cele i grupy docelowe. W zależności od ww. elementów Fundusz wybiera stosowne narzędzia komunikacji.

Najskuteczniejszym i najbardziej dostępnym kanałem informacyjnym dla wszystkich grup docelowych jest strona internetowa Funduszu. Stąd działania komunikacyjne skierowane są na zapewnienie funkcjonowania tego medium na najwyższym poziomie oraz jego rozwój. Za pośrednictwem Internetu przekazywane są również wszelkie aktualności z prac Funduszu w danym okresie czasu, poprzez tzw. newsletter.

Dla osiągnięcia i wzmocnienia złożonych celów Fundusz realizuje następujące działania:

- kampanie informacyjne poświęcone uruchamianemu programowi, konkursowi,
- kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące efektów realizacji zadań programowych, konkursowych, w tym dużych projektów,
- wydarzenia promocyjne/imprezy masowe (np. dni otwarte, targi i wystawy),
- współpraca z mediami,
- konferencje i spotkania, konsultacje, szkolenia dla potencjalnych beneficjentów,
- punkty informacyjne,
- konkursy ekologiczne,
- biuletyny, publikacje informacyjne i promocyjne, materiały promocyjne.

Wszystkie te działania prowadzą do realizacji celów poprzez utworzenie systemu wsparcia dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Funduszu, w tym dostarczaniu im informacji niezbędnych w procesie ubiegania się o środki, motywowanie beneficjentów do realizacji projektów oraz kształtowanie świadomości w zakresie efektów realizacji zadań współfinansowanych ze środków Funduszu.

Celem polityki komunikacji, wynikającej zarówno z prowadzonych wewnętrznych działań jak i z założeń Wspólnej Strategii jest dotarcie z jasnym, spójnym przekazem do wszystkich grup docelowych, kluczowych dla systemu funduszy. Dostarczanie profesjonalnej informacji potencjalnym wnioskodawcom i beneficjentom odnośnie możliwości i warunków pozyskania środków z Funduszu oraz prawidłowej i efektywnej realizacji projektów środowiskowych, pozwoli na właściwą realizację misji i założeń strategicznych.

7. Finansowanie w latach 2013 -2016 z perspektywą do 2020 r.

7.1. Instrumenty finansowe stosowane przez Fundusz

Podstawowymi formami pomocy finansowej stosowanymi przez Fundusz są:

- preferencyjne pożyczki, w tym pożyczki przeznaczone na finansowanie wkładu krajowego w realizację przedsięwzięć z udziałem środków z Unii Europejskiej oraz pożyczki pomostowe, zapewniające finansowanie inwestycji do czasu otrzymania przez wnioskodawcę środków z Unii Europejskiej (niepodlegające umorzeniu).
- dotacje,
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych,
- przekazanie środków dla państwowych jednostek budżetowych,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej,
- umorzenia pożyczek.

„Zasady...” jako rodzaj dofinansowania przewidują również dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji, jednakże dotychczas Fundusz nie udzielał wsparcia w ww. formie.

Pożyczki (stan w 2012 r.) oprocentowane są na poziomie 3,5 % w stosunku rocznym (2 % dla gmin i powiatów oraz ich jednostek o wartości wskaźnika G lub P - odpowiednio - do 450 i 65 oraz dla inwestycji realizowanych na obszarach stanowiących formy ochrony przyrody, jak również dla zadań z zakresu edukacji ekologicznej).

Spłata pożyczek powinna nastąpić w okresie do 10 lat (okres spłaty może podlegać przedłużeniu maksymalnie o 2 lata), z możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału do 12 miesięcy.

Pożyczki na zadania inwestycyjne, modernizacyjne oraz polegające na zakupie środków trwałych i wyposażenia, udzielane są do wysokości 100 % kosztu kwalifikowanego (na zadania współfinansowane ze środków Unii Europejskiej - 80 % różnicy pomiędzy kosztami kwalifikowanymi a dotacją unijną).

Dotacje dla zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych udzielane są do wysokości 50 % kosztów kwalifikowanych. W przypadku zadań nieinwestycyjnych z zakresu: edukacji ekologicznej, ochrony przyrody, opracowania opinii, ocen oraz badań naukowych, monitoringu środowiska i tworzenia systemów kontrolno-pomiarowych, likwidacji skutków oraz zapobiegania poważnym awariom, a także zadrzewień i zalesień wykonywanych w ramach programu zwiększenia lesistości kraju, wysokość dotacji może wynieść do 100 % kosztów kwalifikowanych.

Możliwość zwiększenia dotacji ponad poziom 50 % kosztów kwalifikowanych dotyczy również zadań realizowanych w ramach programów ogłaszanych przez Fundusz, zadań związanych z likwidacją

skutków poważnych awarii oraz ich powstawaniem, zapewnieniem sprawności infrastruktury związanej z monitoringiem i kontrolą środowiska, zapobieganiem powstawaniu i likwidacji skutków klęsk żywiołowych oraz działania żywiołów, jak również zadań ujętych na Liście priorytetów realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe.

Zgodnie z „Zasadami...” Fundusz może ogłaszać konkursy oraz programy na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które przeprowadza na podstawie uchwalonych przez Zarząd regulaminów. Konkurs jest podstawową formą przeprowadzenia wyboru zadań przewidzianych do dofinansowania w formie dotacji.

W zakresie dopłat do kredytów Fundusz dopłaca do bieżących odsetek od kredytu uzyskanego w banku różnicę pomiędzy odsetkami należnymi a odsetkami komercyjnymi. Dopłata do odsetek nie może przekroczyć 4 punktów procentowych, przy czym wysokość oprocentowania kredytu, po uwzględnieniu dopłaty ze strony Funduszu, nie może być mniejsza niż 3,5 % w stosunku rocznym. Maksymalnie dopłaty do kredytu mogą być realizowane w okresie nie dłuższym niż 10 lat (bank może udzielić 12 miesięcznej karencji w spłacie kredytu).

Dopłaty do kapitału mają formę częściowych spłat przez Fundusz kapitału kredytów bankowych. Maksymalnie Fundusz spłacić może do 30 % kwoty uzyskanego kredytu.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska pożyczki, z wyłączeniem pożyczek przeznaczonych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej, mogą być częściowo umarzane, pod warunkiem terminowego wykonania zadań oraz osiągnięcia planowanych efektów.

7.2. Finansowanie według priorytetów i form wsparcia w latach 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 r.

Nieodzownym elementem planowania strategicznego jest określenie dostępnych środków finansowych, które Fundusz będzie mógł przeznaczyć na realizację zadań statutowych. W tym celu wykorzystując trendy i doświadczenia z realizacji poprzedniej strategii, które opisano w rozdziale 4.1 oraz uwzględniając obecną sytuację gospodarczą, dokonano prognozy przychodów, przeprowadzono analizę planowanych spłat pożyczek i stanu realizacji bieżącego planu finansowego. Prognozy i analizy wykazały, że przychody utrzymają się na zbliżonym poziomie jak w roku 2012, a planowana kwota dostępnych środków finansowych w 2013 roku wyniesie 259,4 mln zł i przy corocznym średnim 1,5% wzroście w 2016 roku osiągnie 271,5 mln zł, a w 2020 r. 282,5 mln zł.

Ponadto w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych Fundusz planuje między innymi udział w programach przygotowanych przez NFOŚiGW oraz zwielokrotnienie współpracy z bankami komercyjnymi. Przy czym przedstawione powyżej prognozy nie uwzględniają tego rodzaju środków finansowych.

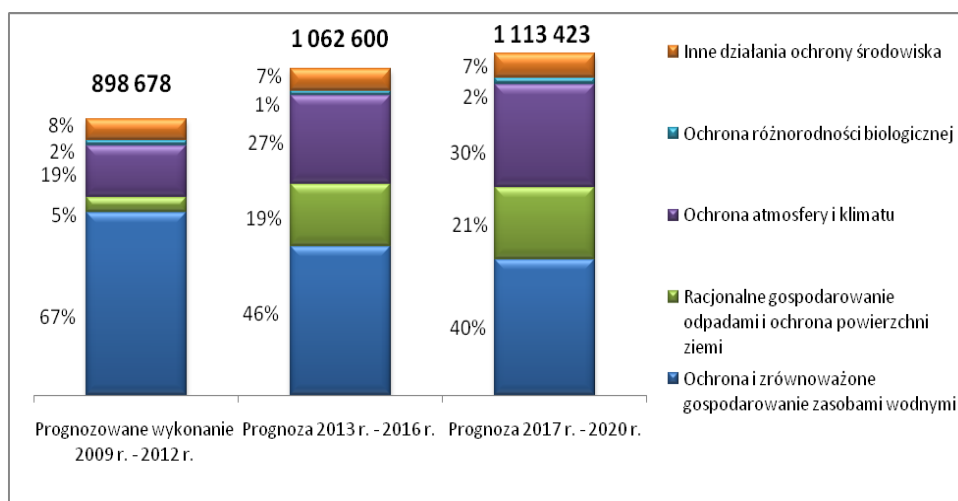
Uwzględniając doświadczenia z realizacji poprzedniej strategii i zakładając stabilne stopniowe umacnianie pozycji Funduszu poprzez wzrost jego aktywów nie planuje się zmiany w strukturze form dofinansowania i przyjmuje się, że procentowy udział udzielonych pożyczek i dotacji będzie corocznie oscylował na poziomie odpowiednio 75 i 25 %. Tak określona struktura finansowania, w której istnieje znaczna przewaga finansowania zwrotnego w stosunku do bezzwrotnego zapewnia stałe odtwarzanie majątku funduszu, coroczne zwiększanie aktywów oraz zapewnia dalsze funkcjonowanie WFOŚiGW w Warszawie jako funduszu rewolwingowego.

Wykorzystując przeprowadzoną w Rozdziale 3 Diagnozę stanu środowiska i określone w Rozdziale 4.2. priorytety wsparcia, dokonano podziału dostępnych środków finansowych, kierując się następującymi kryteriami podziału:

- intensyfikacja realizacji zobowiązań akcesyjnych,
- wdrożenie norm prawa wspólnotowego,
- dywersyfikacja struktury beneficjentów,
- wysoka wykonalność finansowa poszczególnych planów finansowych na lata 2013-2016.

Wyniki podziału przeprowadzonego na lata 2013-2016 i 2017-2020 w porównaniu z prognozowanym wykonaniem realizacji poprzedniej strategii przedstawiono na poniższej rycinie, a szczegółowy podział w układzie tabelarycznym stanowi załącznik nr 2 do niniejszej Strategii.

Ryc. 3 Prognozowane zmiany kwoty i struktury dziedziczonej finansowania ochrony środowiska ze środków własnych Funduszy w obszarach priorytetowych (tys. zł).

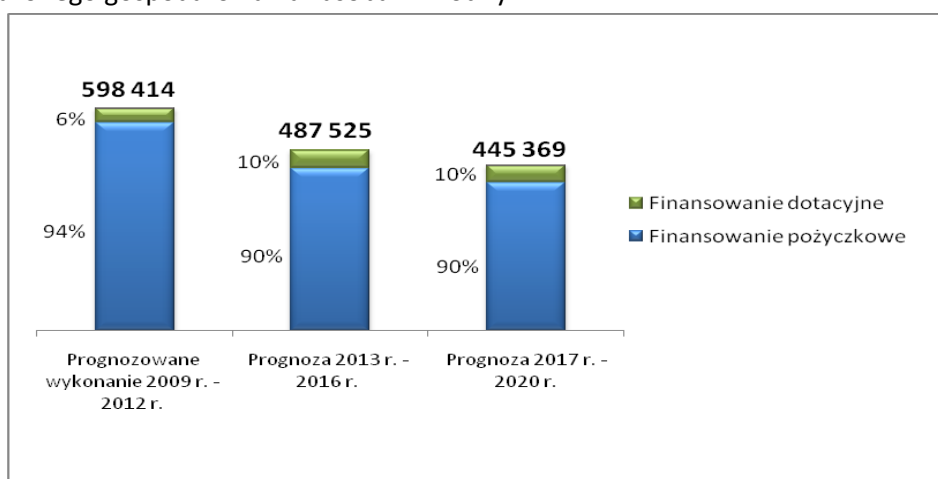
Zasadniczą zmianą w strukturze finansowania poszczególnych obszarów priorytetowych w stosunku do poprzedniej strategii jest stopniowy wzrost, kosztem nakładów na Ochronę i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, środków finansowych na gospodarowanie odpadami i ochronę powierzchni ziemi z 5 % w 2012 r. do 19 % w 2016 r. i 21 % w 2020 r. oraz na ochronę atmosfery i klimatu z 19 % w 2012 do planowanych 27 % w 2016 roku i 30 % w 2020 r. Zaproponowane zmiany w strukturze finansowania w celu zapewnienia wysokiego procentu realizacji planów finansowych na lata 2013-2016 i 2017-2020 będą przeprowadzane stopniowo i wiążą się z koniecznością podjęcia przez Fundusz dodatkowych działań opisanych w rozdziale 6.2.

Poniżej scharakteryzowano prognozowane zmiany struktury finansowania poszczególnych obszarów priorytetowych, natomiast opis planowanych działań w zakresie ich realizacji został przedstawiony w rozdziale 4.2.

W zakresie współfinansowania przez Fundusz realizacji przedsięwzięć z obszaru ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi obserwuje się zmianę struktury finansowania i kwoty środków wydatkowanych. Związane jest to głównie z koniecznością przeznaczenia dodatkowych środków finansowych na zadania z obszaru gospodarowanie odpadami i ochronę

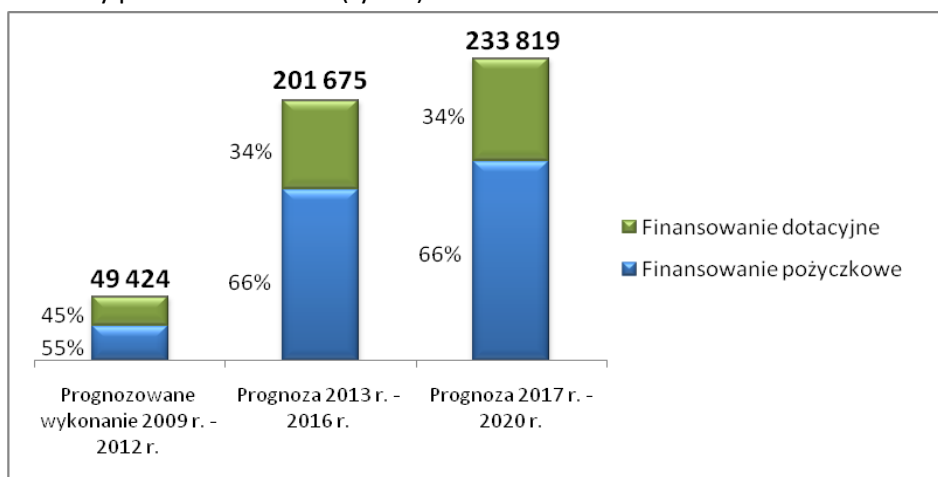
powierzchni ziemi oraz z zakresu ochrony atmosfery i klimatu a także prognozowaną zmianą sposobu finansowania tego typu inwestycji ze środków europejskich. Wykorzystując większe środki finansowe w formie dotacji (wzrost z 6 % do 10 %) w początkowej fazie realizacji niniejszej Strategii Fundusz wykorzysta środki zewnętrzne (banków, w wyniku występowania efektu dźwigni dofinansowania na skutek rosnącego udziału finansowania w formie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych), co umożliwi utrzymanie dotychczasowego poziomu nakładów na finansowanie ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi i będzie odpowiedzią na ich wciąż duże zapotrzebowanie (realizacji KPOŚK).

Ryc. 4 Prognoza zmiany kwot i formy finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi

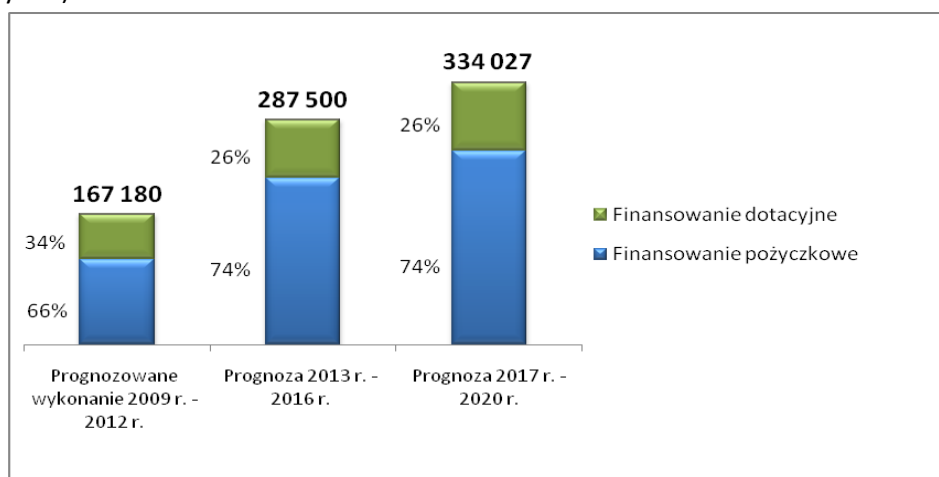
W zakresie współfinansowania przez Fundusze realizacji przedsięwzięć w obszarze gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi obserwuje się ponad czterokrotny wzrost kwot środków wydatkowanych. Związane jest to głównie z przewidywanym współfinansowaniem realizacji przedsięwzięć w zakresie zagospodarowania odpadów i realizacji uchwalonego Planu gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023. Zmiana w strukturze form dofinansowania spowodowana jest koniecznością zachęty potencjalnych wnioskodawców do realizacji tego typu inwestycji.

Ryc. 6 Prognoza zmiany kwot i formy finansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi (tys. zł)

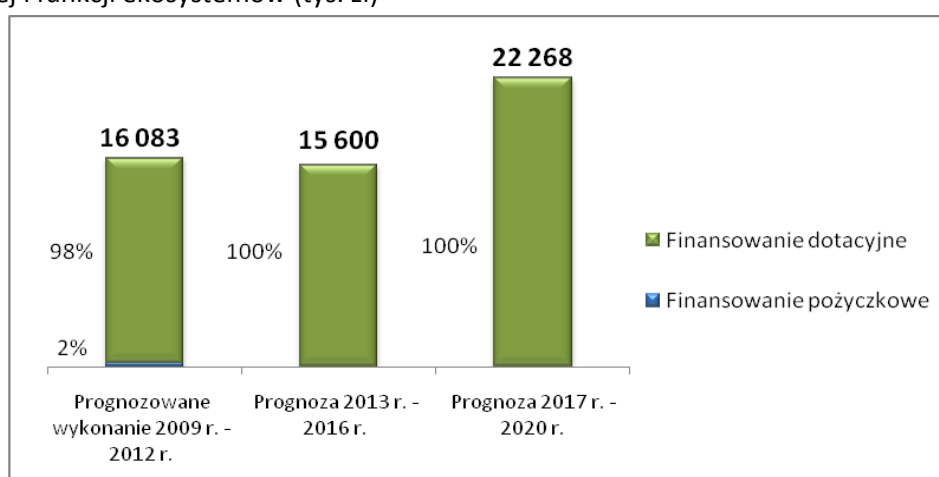
Podobnie jak w przypadku nakładów finansowych na gospodarowanie odpadami i ochronę powierzchni ziemi w przypadku przedsięwzięć z zakresu **ochrony atmosfery** i klimatu zakładany jest ponad 70 % wzrost środków wydatkowanych. Związane jest to głównie z przewidywanym współfinansowaniem realizacji przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i podnoszenia efektywności energetycznej. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku środków dotacyjnych, które Pomimo 8 % spadku w stosunku do poprzedniej Strategii, w ujęciu kwotowym wzrosną o ponad 20 mln zł. Środki te zostaną przeznaczone na dalsze dofinansowanie modernizacji budynków użyteczności publicznej i nowe programy dla osób fizycznych.

Ryc. 7 Prognoza zmiany kwot i formy finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony atmosfery i klimatu (tys. zł)

Natomiast poziom finansowania przedsięwzięć z zakresu **ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu**, ze względu na wciąż duże zapotrzebowanie na środki finansowe, nie uległ znaczącym zmianom i jest zgodny z trendami przyjętymi we Wspólnej Strategii.

Ryc. 8 Prognoza zmiany kwot i formy finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów (tys. zł)

Powyższe prognozy struktury i form dofinansowania dla poszczególnych priorytetów na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. będą przedmiotem corocznego monitoringu i ewaluacji (na etapie sporządzania planów finansowych) pod względem realizacji przyjętych do podziału kryteriów oraz

uzyskanych wskaźników i efektów ekologicznych. Wynikiem tych działań będzie korekta przyjętych prognoz finansowych umożliwiająca optymalizację i maksymalizację zakładanych efektów.

8. Współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i innymi wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Fundusz łącznie z piętnastoma wojewódzkimi funduszami i Narodowym Funduszem tworzą system „funduszy ekologicznych” w naszym kraju. System ten od ponad 20 lat realizuje wspólną misję „skutecznego wspierania działań na rzecz środowiska” i obecnie sam w sobie stanowi wzorzec na skalę europejską finansowania inwestycji proekologicznych. Pomimo dużych zasobów kapitałowych i organizacyjnych, doświadczonych kadr, szczególnie obecnie w dobie naszej przynależności do Unii Europejskiej i panującego kryzysu gospodarczego, od funduszy oczekuje się wspólnych działań systemowych, które wspierałyby naszą gospodarkę i nasz kraj w osiągnięciu norm środowiskowych i umożliwiłyby największe wykorzystanie środków europejskich i krajowych na ten cel. Tego typu wspólne działania zostały określone w ustawowej Wspólnej Strategii Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku, przyjętej przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu i będą realizowane w szczególności poprzez współpracę poszczególnych funduszy z Narodowym Funduszem jako instytucją wiodącą w następujących perspektywach i działaniach:

Perspektywa 1: Finanse – Fundusze będą dążyły do tego, by wspierać finansowo przedsięwzięcia na rzecz środowiska w sposób optymalny.

Działanie 1A: Elastyczne dostosowanie form i zasad dofinansowania oraz zakresu i kierunków wsparcia Funduszy do potrzeb beneficjentów, uwarunkowań zewnętrznych oraz własnych możliwości finansowych - Działanie oznacza wypracowanie systemu, jak najlepszego dobierania odpowiednich form, zasad i kierunków finansowania do zróżnicowanych potrzeb beneficjentów w kontekście różnych celów środowiskowych, przy jak najlepszym wykorzystaniu możliwości Funduszy. Chodzi o finansowanie w formie i według zasad tak dobranych do kierunku, specyfiki beneficjenta i celu środowiskowego, aby zagwarantować maksymalną skuteczność finansowania (możliwie duży efekt ekologiczny) przy jak największej efektywności finansowej.

Działanie 1B: Wzajemne uzgadnianie i korelowanie obszarów i kierunków dofinansowania przedsięwzięć pomiędzy Funduszami - Działanie oznacza wypracowanie rozwiązania zapewniającego systemową komplementarność finansowania przez poszczególne Fundusze. Chodzi o skuteczny system konsultowania programów priorytetowych, list przedsięwzięć priorytetowych i innych zamierzeń co do finansowania zadań tak, aby: unikać niezamierzonego podwójnego finansowania tych samych przedsięwzięć przez więcej niż jeden Fundusz, w obszarach uznanych potrzeb środowiskowych unikać niezamierzonych „białych plam”, niepokrytych finansowaniem żadnego Funduszu.

Działanie 1C: Wypracowanie systemu i form przepływu środków finansowych pomiędzy poszczególnymi funduszami i Narodowym Funduszem - Działanie ma celu minimalizację dysproporcji finansowych pomiędzy poszczególnymi funduszami i umożliwienie realizacji większego

zakresu wsparcia oraz optymalizację wykorzystania dostępnych zasobów finansowych całego systemu.

Podejmowane działania w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ukierunkowane będą na:

- dążenie do wykorzystania dostępnych środków na finansowanie ochrony środowiska,
- zapewnienie komplementarności realizowanych kierunków dofinansowania przedsięwzięć,
- zwiększenie efektywności działania systemu Funduszy i efektywności relacji *Fundusze – beneficjent* zakładające, iż co do zasady w ramach systemu wsparcie pojedynczego przedsięwzięcia będzie obsługiwane przez jedną instytucję (Narodowy Fundusz bądź wojewódzkie fundusze),
- zapewnienie możliwości odstępstwa od ww. zasad w imię zachowania priorytetu skuteczności wsparcia przedsięwzięć ochrony środowiska,
- zapewnienie wsparcia przez Narodowy Fundusz realizacji lokalnych i regionalnych potrzeb, które nie mogą być zaspokojone ze środków wojewódzkich funduszy poprzez udostępnienie przez Narodowy Fundusz środków dla wojewódzkich funduszy na udzielanie dofinansowania w miarę możliwości finansowych Narodowego Funduszu.

Perspektywa 2: Procesy wewnętrzne – Fundusze rozwiną wzajemną współpracę i zwiększą sprawność organizacyjną systemu Funduszy.

Działanie 2A: Wspólne działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników -

Działanie polega na wdrożeniu wspólnego systemu podnoszenia kompetencji pracowników Funduszy. Mocna strona Funduszy, którą jest kompetentna i wykwalifikowana kadra, z dużą praktyką zawodową, traci na znaczeniu, ponieważ we współczesnym świecie wiedza coraz szybciej dezaktualizuje się w szczególności w zakresie wyzwań wynikających z nowych polityk „unijnych”, co wynika w dużej części ze znaczącego przeformułowania instrumentów wsparcia UE. Stąd potrzeba stałego aktualizowania kompetencji. Dodatkowo można założyć, że w Funduszach potencjał wiedzy jest wysoki, ale zróżnicowany tematycznie (poszczególne Fundusze mają różne doświadczenie w realizowaniu poszczególnych zadań i kierunków), a więc prawdopodobnie istnieje możliwość wartościowych szkoleń wzajemnych.

Działanie 2B: Wspólna działalność informacyjna i promocyjna systemu Funduszy -

Działanie ukierunkowane jest na skoordynowanie, a w niektórych zakresach być może zintegrowanie, działalności informacyjnej i promocyjnej Funduszy poprzez stworzenie wspólnej „bazy wiedzy” w zakresie informacji uniwersalnych dla całego systemu Funduszy oraz poprzez uruchomienie stałej współpracy pomiędzy komórkami odpowiedzialnymi za promocję poszczególnych Funduszy w celu otwarcia możliwości wspólnego planowania i realizowania polityki promocyjnej Funduszy.

Działanie 2C: Budowa i rozwój cyfrowej platformy współpracy i wymiany informacji -

Działanie polega na cyfryzacji procesów wewnętrznych systemu Funduszy poprzez budowę i rozwój cyfrowej platformy współpracy i wymiany informacji (w założeniach, rodzaju portalu internetowego z dostępem dla wszystkich Funduszy). Platforma ta stanowić będzie podstawowe narzędzie realizacji wybranych zadań w ramach poszczególnych działań Wspólnej Strategii, a zarazem będzie ważnym narzędziem monitorowania Wspólnej Strategii.

W obszarze tym podejmowane działania ukierunkowane będą na dążeniu do:

- oszczędności kosztów tych działań, w przypadku których można uniknąć niepotrzebnego dublowania działań (np. szkolenie pracowników po zmianie prawa, zmiany w sprawozdawczości publicznej i zasadach rachunkowości, nowelizacje wytycznych zewnętrznych), albo – uzyskać efekt skali,
- ujednoczenia wiedzy i ogólnych kompetencji pracowników (taka sama wiedza we wszystkich Funduszach) przy jednoczesnym zachowaniu zasady „kompetencji wiodących” w tych obszarach, gdzie jakiś Fundusz ma najwięcej doświadczenia w danym obszarze tematycznym z przyczyn obiektywnych. W takich przypadkach przewiduje się możliwość szkolenia przez specjalistów z danego funduszu pracowników innych funduszy,
- wspólnego promowania Funduszy jako systemu o wspólnej misji,
- zachowanie zasady „kompletności i komplementarności informacji”: tj. uwzględniania w ramach własnej polityki informacyjnej również informacji o komplementarnej ofercie innych Funduszy,
- stosowania w polityce informacyjnej Funduszy zasad wzajemnej współpracy zamiast konkurowania.

Perspektywa 3: Innowacje, wyzwania, rozwój – Fundusze będą kreować nowe aktywności i kierunki działań oraz poszukiwać innowacyjnych rozwiązań na przyszłość.

Działanie 3A: Adaptacja systemu Funduszy do wdrażania nowych polityk i instrumentów finansowych UE oraz udział systemu w tym wdrażaniu - Działanie polega na przygotowaniu całego systemu Funduszy do wdrażania nowych polityk i instrumentów finansowych UE oraz kierunków finansowania ochrony środowiska, tak aby w rezultacie tego przygotowania Fundusze wzięły zaplanowany udział we wdrażaniu. Przygotowanie kompetencyjne pracowników zostało już uwzględnione w Działaniu 2A, natomiast w niniejszym działaniu 3A chodzi o szersze kompetencje systemu: o organizacyjną gotowość do wdrażania polityk UE w zakresie środowiska w nowej perspektywie finansowej

Działanie 3B: Reorientacja systemu Funduszy w kierunku aktywnego kreowania rozwiązań odpowiadających na zidentyfikowane szanse i zagrożenia - Działanie jest nastawione na stawienie czoła wyzwaniom przyszłości, które nie są jeszcze w całości znane w chwili przygotowywania Wspólnej Strategii i obejmuje zadanie korygujące kluczową słabą stronę systemu Funduszy, zidentyfikowaną w analizie SWOT (niejednorodność w skali kraju system ewidencji i raportowania efektów ekologicznych) oraz zawiera strategiczną reakcję na zidentyfikowane w SWOT zagrożenie (brak pełnej aktualizacji i duże zróżnicowanie zakresu szacunków, potrzeb środowiskowych, zarówno w skali kraju, jak i w poszczególnych regionach dla określenia przyszłych kierunków działalności Funduszy i właściwej alokacji ich zasobów). W ramach tego działania planuje się również wypracować zasady organizowania współpracy w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Działanie 3C: Wspólne działania Funduszy zmierzające do wdrażania wysokiej jakości zadań z zakresu edukacji ekologicznej - Działanie jest nastawione na kształtowanie postaw proekologicznych wszystkich grup wiekowych, społecznych i zawodowych, polepszenie dostępu do

informacji o stanie środowiska, zwiększenie akceptacji społecznej dla realizacji niezbędnych inwestycji oraz wdrażania programów służących ochronie środowiska.

W obszarze tym podejmowane działania ukierunkowane będą na dążeniu do:

- zbudowania jak najwyższej kompetencji organizacyjnej Funduszy do wdrażania polityk i instrumentów unijnych w nowej perspektywie finansowej,
- wypracowania jednolitego systemu ewidencjonowania głównych efektów ekologicznych,
- identyfikacji i aktualizacji potrzeb środowiskowych Polski,
- efektywnego wdrażania zadań z zakresu edukacji ekologicznej,
- wypracowania systemowej koncepcji pomocy finansowej dla ekoinnowacji,
- wypracowania zasad organizowania współpracy Funduszy w sytuacjach nadzwyczajnych.

9. Aktualizacja i ocena funkcjonowania Strategii

W celu bieżącego nadzoru nad postępami we wdrażaniu Strategii oraz uzyskania informacji na temat słuszności i skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami prowadzony będzie monitoring niniejszej Strategii.

Ewaluacja realizacji celów dokonywana będzie w cyklu rocznym zgodnie z terminami publikacji oficjalnych sprawozdań z działalności wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Monitoring dokonywany będzie w dwóch obszarach:

- w zakresie priorytetów środowiskowych
- w zakresie działań zebranych w czterech perspektywach wyznaczonych przez Wspólną Strategię.

Ocena funkcjonowania Strategii w zakresie priorytetów środowiskowych zostanie oparta o wskaźniki, które zostały przedstawione w tabeli wskaźników efektu ekologiczno – rzeczowych w rozdziale 5.

Równoległe z coroczną ewaluacją dokonywana będzie weryfikacja założeń, stanowiących podstawę stworzenia Strategii i weryfikacja zasadności obranych kierunków działania w kontekście nowopojawiających się regulacji prawnych i regionalnych dokumentów strategicznych. Jej wynik stanowić będzie o ewentualnej konieczności aktualizacji dokumentu.

10. Załączniki.

Załącznik nr 1 Prognoza wypłat środków Funduszu na finansowanie ochrony środowiska w latach 2009 – 2016 z perspektywą do 2020 r.

Poz.	Wyszczególnienie	Prognozowane wykonanie 2009 - 12	Prognoza					
			2013	2014	2015	2016	2013-16	2017 -20
1	Działalność pożyczkowa	708 277	194 550	198 300	200 475	203 625	796 950	815 582
			z tego:					
1.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami	562 026	135 850	120 100	100 475	82 925	439 350	400 832
1.2	Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona	27 145	19 000	27 000	36 000	51 000	133 000	154 320
1.3	Ochrona atmosfery i klimatu	109 572	37 000	48 400	61 000	66 500	212 900	247 180
1.4	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji	322	0	0	0	0	0	0
1.5	Inne działania ochrony środowiska	9 211	2 700	2 800	3 000	3 200	11 700	13 250
2	Działalność dotacyjna	190 402	64 850	66 100	66 825	67 875	265 650	297 841
			z tego:					
2.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami	36 389	9 850	10 800	13 425	14 100	48 175	44 537
2.2	Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona	22 279	17 000	17 300	16 000	18 375	68 675	79 498
2.3	Ochrona atmosfery i klimatu	57 608	19 000	19 000	19 000	17 600	74 600	86 847
2.4	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji	15 761	4 000	4 000	4 000	3 600	15 600	22 268
2.5	Inne działania ochrony środowiska	58 366	15 000	15 000	14 400	14 200	58 600	64 690
3	Działalność pożyczkowa i dotacyjna	898 678	259 400	264 400	267 300	271 500	1 062 600	1 113 423
			z tego:					
3.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami	598 414	145 700	130 900	113 900	97 025	487 525	445 369
3.2	Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona	49 424	36 000	44 300	52 000	69 375	201 675	233 819
3.3	Ochrona atmosfery i klimatu	167 180	56 000	67 400	80 000	84 100	287 500	334 027
3.4	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji	16 083	4 000	4 000	4 000	3 600	15 600	22 268
3.5	Inne działania ochrony środowiska	67 577	17 700	17 800	17 400	17 400	70 300	77 940